

GLASBENA KOMEDIJA

RIKLI

VELIKO POHUJŠANJE

WWW.GNG.SI

Gorenjsko
narodno
gledališče

Poišči svojo lastno pot.

Ne ustraši se,
če težka bo in polna zmot.

Le kdor nanjo se poda,
mu razkrita bo skrivnost sveta.

VELIKO POHUJŠANJE

Veseloigra o življenju Arnolda Riklija

Borut Marter

Begunje na Gorenjskem
2023

DRAMATIS PERSONAE

RIKLI

OČE

KARL – brat

Riklijanci :

MARK – dobrosrčen debeluhar

LUKAS – neprestano zaspan in obupan

JOHAN – ženskar

(Johan lahko igra tudi Riklijanca med prizori.)

HELENA - kmetica

ANTON – konkurent

LEPO DEKLE

I. DEJANJE

1. PRIZOR

Na odru leži Riklijanec skoraj popolnoma gol in se sonči. Čez glavo ima pokrito brisačo. Živahno si prepeva in ko preteče nekaj časa, odgrne brisačo z glave, zagleda publiko in se na smrt prestraši.

RIKLIJANEC

KRISTUSOVE GATE!!!

Ga vrže pokonci.

Kaj pa vi tu delate?!

Se ozira po občinstvu in nato za seboj opazi plakat, ki promovira gledališko igro o Rikliju.

Saj res! A to je danes? Mater ... a se je že začelo?! A me niso mogli poklicat?

Se zadere v zaodrje.

HEJ! ZAČELO SE JE ŽE! A SPITE?! JE KDO TAM?!

Iz zaodrja nekdo zavpije:

»KAAAAJ?! A DANES IMAMO TUDI?! ČAKAJ ... DA NAJDEM ŠE OSTALE.«

Amaterji!

Nič, kar je, je ... jaz bom kar začel. Prej začnem, prej sem fertig.

Si popravi mali bel predpasnik in nato še frizuro. Začne se ozirati po publikli.

Ste si prišli pogledati igro o našem najbolj zloglasnem Blejčanu, kaj? Tooooooooooooo ti je burleska. To je taka štorija, da je ni kmalu take.

Se zagleda v ljudi v prvi vrsti.

Ste se pa orenk napravili. Takole zadekani boste težko kak sončen žarek ujeli. Ni čudno, da ste tako bledi. Ja, ja, saj vem, v teatru se ne spodobi nage riti kazat. Kaj bodo pa ljudje rekli? Ampak saj poznate tisti rek ... Voda je koristna, a še bolj je važen zrak, svetloba pa je tista, ki zdravja je prvak.

Se ozira po publikli.

Kaj me gledate? Ne poznate tega reka? Kaj pa tegale? Delo, skromnost in počitek zaprejo zdravniku vrata in zapitek ...

Gleda po publikli.

Tudi ne poznate?!

Se prime za glavo in govori sam sebi.

Jebemtiš, danes so pa še bolj zaplankani kot včeraj. Sami turisti. Bog se me usmili.

Se prisiljeno nasmehne in začne govoriti zelo počasi v publiko.

Weelcooome toooo Sloooveniaaaa!!

Pogleduje v prvo vrsto.

Where are you from??

(Če kdo odgovori, odrezavo odvrne.

Prosim, ne govorite med predstavo! Saj nismo na tržnici. Sem le iz vljudnosti vprašal.)

Resignirano zavzdihne.

A takle mamó? Sami ignoranti.

Ejejej, vidim, da bo danes treba štorijo razložiti čisto od začetka.

Ponovno zavzdihne, kot da mu je to izjemno težko.

Hja, kje začeti ... Vse skupaj se pravzaprav začne pred skoraj dvesto leti v Wangnu ob reki Aari. To je ena mala švicarska vasica nekje med Zürichom in Bernom. Tam so imeli Rikliji barvarno rdeče preje. Včasih namreč ni bilo tako enostavno pobarvati tkanine na rdeče kot danes, ko lahko že vsak revež v trgovini dobi ne samo rdeče blago, ampak tudi vse druge barve, ki mu padejo na pamet. Pameti pa na svetu zelo primanjkuje in zato potem hodijo tisti, ki so stali v napačni vrsti, ko je bog dober okus talal, oblečeni naokoli pisani kot kanarčki.

Se ozre malo po publiki.

Jezus Kristus, gospa, a še bolj fluorescentno oranžne pa niso imeli?!

Si da roko pred oči, kot da gleda v močno sonce.

No ja, kje sem že bil. Aha, Riklijevi so imeli barvarno rdeče preje in, kot se za vse dobro vzgojene otroke družinskih firm spodobi, so se morali tudi mladi Rikliji naučiti tega poklica. Nekateri malo bolj uspešno in nekateri malo manj. Ubogi starši pač nikoli ne morejo vedeti, ali bo njihov podmladek za kaj uporaben ali ne. Očetje pa tako ali tako nikoli niso čisto zadovoljni s svojimi sinovi.

Če me moj oče vidi, da takle tekam tule naokoli po Bledu ...

Pogleda svoje razgaljeno telo in se nasmehne.

Očete je še težje osrečiti kot ljubega boga. V vsej zgodovini človeštva je živelo manj sinov, ki so uspeli uresničiti očetova pričakovanja, kot pa je danes živih katoliških papežev.

No ja, spet zahajam. Skratka ... kot vse dobre zgodbe, se tudi ta začne na ... začetku. To je tistega dne, ko je bil mladi Arnold ponovno poklican k očetu na pridigo ... na pridigo o tem, kaj se za vzornega sina spodobi in kaj ne. Vsi sinovi smo jo že slišali in gre nekako takole.

2. PRIZOR

Špartansko opremljena pisarna. Na mizi so slike družinskih članov. Zadaj na steni pa visi portret starejšega sivolasnega gospoda, ki je zelo podoben Riklijevemu očetu, a je ta po videzu še malo mlajši.

OČE

Arnold! Naprej!

RIKLI

Vstopi v sobo.

Ste me klicali?

OČE

Usedi se. Oče nekaj časa ne reče nič, ga le nemo gleda in na glas vzdihuje. Arnold, tvoje šolanje si končal. Praviš, da za šolske klopi nimaš nobenega potrpljenja več. Dobro, niso te reči za vsakega. Ampak, če nočeš več guliti klopi, potem boš pač moral prijeti za delo tule v barvarni. In to tako, kot se spodobi.

RIKLI

Saj ...

OČE

Nisem še končal! Resno poprijeti za delo pa ne pomeni samo to, da si v tovarni prisoten, ampak tudi to, da se angažiraš po svojih najboljših močeh! Karl pravi, da ure in ure ždiš pred kotlom za jedkanje, strmiš skozi okno in si nekaj zapisuješ.

RIKLI

Tam ni kaj za početi ... saj ste mi vi določili to delo, jaz samo ...

OČE

SEVEDA SEM JAZ DOLOČIL! To pa zato, da spoznaš vse faze barvanja. Šele, ko boš sam občutil, kako zapleten in dolgotrajen postopek je rdeče barvarstvo, boš lahko nekoč tudi ti vodil druge ljudi. Nekoč boste ti in tvoji bratje prevzeli to reč. Jaz ne bom mogel večno delati.

RIKLI

Ampak ... jaz nisem čisto prepričan, da to delo ustreza mojim, mojim ... sposobnostim.

OČE

KAJ?!! KAKŠNIM SPOSOBNOSTIM?! SAJ SI ŠE ČISTO ZELEN ZA UŠESI! Kakšne pa so tvoje sposobnosti? Za to, da se pojaš po gozdovih, gledaš v zrak in sanjariš cele dneve, ti ne bo nihče plačal. S tem ne boš mogel nahraniti družine. Še psa ne.

RIKLI

Saj nisem rekel, da nočem delati v barvarni, le včasih imam občutek ... da to ni moja pot, da sem na svetu za to, da uresničim nekaj drugega, nekaj ... večjega.

OČE

VEČJEGA?!! DA TI NE BO LASULJA V JUHO PADLA!!! Saj še kotla ne znaš paziti! Poslušaj

me ... odrasel fant si in začeti se boš moral tudi tako obnašati. Prvo pravilo odgovornega odraslega človeka pa je, da resno jemlje svoje delo.

RIKLI

Saj ...

OČE

Drugo pravilo je, da spoštuješ svoje nadrejene. Karl je zadolžen za tvoje pripravništvo in zato ga boš ...

RIKLI

Ne, ne, ne ... Moj brat mi pa ne bo ukazoval! On meni že ne bo nadrejen. Oče, prosim vas, vašo komando sprejemem, ampak Karlovo pa ...

OČE

Zavpije.

ARNOLD!!!! *Arnold od strahu kar malo poskoči na stolu.* TO NI TRŽNICA, DA SE BOVA POGAJALA! Ti ne veš, kako sem se moral namučiti, da sem barvarno spravil pokonci. Komaj smo zvozili okoli vseh čeri. Tvoja uboga mati je bila pri vseh štacunarjih že tako zadolžena, da si še po solato ni upala...ji je bilo tako zoprno.

RIKLI

Saj vem, oče ...

OČE

Nič ne veš, zgleda! Skratka ... od danes naprej boš delo jemal resno in ne boš več sanjaril pri belem dnevu. Še veliko se moraš naučiti. Tvoj brat ima že precej več izkušenj in zato ga boš poslušal. SVA SE RAZUMELA?!

RIKLI

Resignirano.

Ja, oče.

OČE

Dobro. To je vse. Jutri začneš ob petih. Na svidenje!

RIKLI

Na svidenje.

Rikli počasi koraka stran, nato pa se ustavi, gleda v tla in nekaj razmišlja, po nekaj trenutkih pa začne teči, kot da se mu nekam zelo mudi.

MATI

Glas iz ozadja.

Arnold, Arnold, kam pa greš?! Saj še nisi nič jedel!

RIKLI

Samo do reke skočim, mati, da se malo osvežim!

MATI

Glas iz ozadja.

NEEEEE!!! DA MI NE HODIŠ K REKI!! TAKOJ PRIDI NAZAJ!!!

RIKLI

Ampak, mati ...

MATI

Glas iz ozadja.

DA SE TAKOJ VRNEŠ!!! Sva se zmenila, da ne boš več hodil k reki.

RIKLI

Nič se nisva zmenila ... vi ste samo rekli, da nočete, da ...

MATI

Glas iz ozadja.

Točno tako. Jaz sem rekla, da nočem, da se hodiš kopat v Aaro ... dokler stanuješ v moji hiši, se boš ravnal po mojih ...

RIKLI

Ampak mati, saj znam plavati. Saj nisem star pet let.

MATI

Glas iz ozadja.

Ne bom ti dvakrat rekla! Takoj nazaj! Še veš, kaj se je zgodilo naši mali Susettli?!

RIKLI

Ja, ja, saj vem, ampak ...

MATI

Glas iz ozadja.

Nič ne veš, zgleda!! Utonila je! Naša lepa mala deklica. UTONILA!!

RIKLI

Ampak jaz sem že odrasel. Ne skrbite, bom takoj nazaj. *Steče stran.*

MATI

Panično.

ARNOLD!!! Mulc hudičev.

3. PRIZOR

Rikli sedi ob reki in razmišlja na glas.

Zapoj mi, lepa reka ... zapoj mi pesem mojo. Pesem, ki mi prižigala bo luč v temi. Luč svobode moje in številnih srečnih dni. *Obmolkne za trenutek.* Mogoče bi pa moral postati pesnik. *Se zasmehi.*

TOLIKO PREPOVEDI, TOLIKO PRAVIL!!! Bom moral res svojo usodo že tako zgodaj žrtvovati za starše in to hudičevo barvarno? Jaz nisem narejen za to, za to ... suženjstvo.

Se razburi. Očetu gre po glavi samo kšeft. Prihodki, izdatki, nabavne cene, prodajne cene, plače, davki ... kako mi gre to že vse na jetra. Da se lahko ta človek zadovolji s tem, da bo celo življenje barval cote na rdeče?! In potem to pričakuje tudi od mene?! Potem pa še mati neprestano opleta s to njeno cerkvijo. Če bi ubogi Jezus vedel, kaj vse počnejo v njegovem imenu, bi se res vrnil in kot prvo utišal te svetohlinske nakladače. *Obmolkne.*

Ampak ti ... moja ljuba reka ... ti si mi pa vedno stala ob strani. Nikoli me nisi obsojala, nikoli rekla žal besede o meni, le mirno in potrpežljivo si mi prisluhnila in mi pomagala najti odgovore na moja vprašanja. Odgovore, ki so bili v meni že od vsega začetka.

Povej mi, prijateljica moja, moram res skloniti glavo in se vdati zahtevam staršev?

Le zakaj v življenju je tako težko,
najti svojo lastno pot in zakorakati na njo.

Drugi vedno tako dobro vedo,
kaj naj zame bi najbolje blo'.
Kako naj se željam staršev pokorim,
če mlad kot sem, še sam ne vem,
za kaj naj v življenju se borim.

Sonce, knjige in skalnate goré,
so v mojem srcu trdo zasidrane.
Le kako naj očetovim se ukazom vdam,
če pa moje sanje vodijo me tako daleč stran.

Moja duša najbolj hrepeni
po delu zunaj med sončnimi vrhovi in pticami.
Moram res zaradi želje te
streti ljubeče očetovo srce?
Se mu postaviti v bran in odkorakati za večno stran?

Reka moja draga,
le kako si utrla lastno pot,
povsem svobodno in polno čudežnih prilog?
Kako naj zakorakam v pravo smer,
če pa je že zdaj toliko zamer?
Dragi starši in prijatelji

ne slutijo, kaj v mojem srcu se zares godi.

Moje misli in vse skrite želje
me od doma in ljubih ljudi pode.

Morda svoboda je hudičeva utvara le,
ki človeka v puščavo zvabi,
ko pa tam z žejo se bori,
se mu le nasmeji in pravi:
»Ti sledil si obljubam praznim,
ki peljale so te daleč stran.
Zdaj svoboden si kot ptica,
a brez ljubečih staršev in čisto sam.

MATI

Glas iz ozadja.

AAAARNOLD!!! AAAARNOLD!!!

RIKLI

Krucifix!

Steče domov.

Luči se ugasnejo.

4. PRIZOR

Ko se luči prižgejo, je na odru spet le razgaljen Riklijanec, ki sedi v kopalni kadi (obrnjen je stran od publike). Malo si prepeva in se poliva z vrčem vode, nato pa se slučajno obrne k publiki in se na smrt prestraši.

RIKLIJANEC

Zavpije.

ORKADIBIGOLI!!!!

Se skrije za rob kadi. Nato čez nekaj časa pokuka čezenj.

Pa ne že spet! Saj me bo še infarkt.

Ko si opomore, se obrne proti zaodrju in zavpije.

A ME NE MORTE ENKRAT SAMKRAT OPOZORIT, PREDEN ZAČNETE?!

Nesposobneži šalabajzarski.

Kratko premolkne in se obrne k publiki.

Kje sem že bil? Aha, no ... oče je s časom dobil malo več zaupanja v Arnolda in njegove brate in jim je zato dovolil, da si zgradijo svojo lastno barvarno rdeče preje v Seebachu v Avstriji ... ta je bila kakšna dva dni vožnje s kočijo stran od očetove. S poslom očetu seveda niso hoteli hoditi v zelje.

Ampak ker je pač vsak začetek težak, tudi bratoma Rikli stvari niso bile postlane z rožicami in sta se pošteno matrala, da bi njuna na novo zgrajena barvarna splavala iz začetnih težav ... predvsem dolgov.

Poglejmo si, kako jima gre.

5. PRIZOR

Barvarna rdeče preje. V prostoru se nahajajo kotli, polni tekočine, in večje mize, na katerih je razprostrto barvano predivo. Delavci predivo v kotlih mešajo in ga nato razprostirajo po mizah. S hrbtom so obrnjeni proti publiki (zato jih lahko, primeru manjšega ansambla, igrajo tudi Riklijanci). V prostoru je precej pare. V kotu sobe se nahaja postelja, iz katere štrli polno cevi, te so pritrjene na velik kotel. Rikli je ob postelji in z izvijačem nekaj popravlja.

KARL

Vstopi v delavnico.

Arnold! Arnold! Kje si?

RIKLI

Tukaj!

KARL

Arnold! A si uspel ... Pa za božjo voljo! A spet šraufaš to tvojo traparijo? Pa saj veš, da nimamo časa za te reči.

RIKLI

Jaz sem svoje delo za danes opravil. Kaj počnem v prostem času, se te nič ne tiče.

KARL

Delo v tovarni ni končano, dokler je minus na računu. Upam, da ti je to jasno! A si se zmenil za naročilo novih pralnih strojev?

RIKLI

Nejevoljno.

Sem.

KARL

Kaj pa z delavci iz Švice? Si v kontaktu? Kdaj pridejo?

RIKLI

Zatopljen v svoje delo.

Sem.

KARL

Kaj si?! A me sploh poslušáš?!

RIKLI

Samo zato, ker si par let starejši, še ne pomeni, da me lahko komandiraš naokoli. To sva se že stokrat zmenila. Jaz svoje delo opravljam, kot je treba, in če sem rekel, da sem stroje naročil, potem sem jih naročil. Za delavce pa velja isto.

KARL

Porkaduš, a te človek še vprašati ne sme več nič?

RIKLI

Saj se ne gre za to, gre za odnos.

KARL

Poslušaj, Arnold, saj veš, kako sva se morala namučiti, da sva očeta prepričala, da nama posodi denar za tole barvarno. *Pokaže z roko na stvari v barvarni.* Tole vse ga je skoraj spravilo v bankrot. Pa še vedno nisva profitabilna! Zakaj za boga nama ne uspe dosežati konsistentnih rezultatov barvanja, je še vedno uganka. Še Rudolfu ni jasno, pa veš, da o tem nihče ne ve več kot on. Dokler ne bova dosegala enakomernih odtenkov, ne moreva robe prodajati na Dunaj.

RIKLI

Zakaj mi to pridigaš? A misliš, da mi ni jasno? Sem v to reč vložil vsaj toliko dela kot ti.

KARL

To, koliko dela je kdo vložil, bo čisto vseeno, če bova ladjo potopila. A veš, kakšno zgubo sva imela samo v prejšnjem mesecu? Več kot deset tisoč frankov. Kdaj bova to dobila nazaj?

RIKLI

Vztrajati morava, pa bo. Zadnji dve rundi barvanja sta bili že čisto solidni. Pa tudi Rudolf pride spet čez kak mesec, je obljubil. Pravi, da ve, v čem je problem. Voda verjetno vsebuje manj ogljikove kisline kot tista pri očetu v Wangnu, pravi.

KARL

Zavzdihne.

Z malo božje pomoči bo že šlo.

RIKLI

Tega tvojega boga še takrat ni bilo blizu, ko nam je umiral naš dragi Gottlieb. Kako se je mučil in kako smo molili ... pa nič.

KARL

Božja volja nam ni dojemljiva.

RIKLI

Ah, nehaj še ti s tem. Nebesa so prazna in pekel tudi. Nobenega nevidnega bradača ni tam zgoraj, ki bi nas neprestano opazoval in nam sodil. To mora biti največja potegavščina tisočletja. Kar poglej, kako lepo živijo tile pridigarji na račun Jezusa. Še železar Vanderbilt je revež v primerjavi z njimi.

KARL

Arnold! Prosim, da nehaš s temi tvojimi bogokletnimi pridigami. V moji hiši takih ne boš govoril! Si razumel?

RIKLI

V tvoji hiši?! *Se ozre naokoli.* Ja, saj se res obnašaš, kot da je vse tvoje. Ampak od očeta jih pa jaz poslušam: Arnold, kdaj bosta začela vračati denar? Arnold, zakaj proces barvanja ne funkcioniira? Arnold, zakaj vam delavci neprestano uhajajo? In tako dalje ... tebe nikoli nič ne gnjavi ... ti nikoli ne narediš nič narobe.

KARL

Jaz predvsem ne zapravljam časa z nekimi brezveznimi pogruntavščinami. *Pokaže na posteljo s cevmi.*

RIKLI

Ne da se mi prerekati. Poglej, pralni stroji so naročeni, delavci bodo pa tudi kmalu tu. Za to bom poskrbel. O drugem pa zdaj ne bi debatiral, saj vidiš, da nič ne koristi. Če je očetu v veselje vso krivdo valiti name, naj bo pač tako, bom že preživel. Imaš še kakšno željo?

KARL

Ne, to bi bilo zaenkrat vse. Jutri morava iti še enkrat skozi bilance, nekje morava najti še petindvajset tisoč frankov, drugače ne bomo zdržali do prihodnjega leta. Zjutraj ob petih se oglasi pri meni. *Odide.*

Johan pristopi do Riklija.

JOHAN

Gospod Rikli, gospod Rikli. Sem že stokrat boljši. Samo še malo kašljam, to je vse.

RIKLI

To pa rad slišim, Johan. Ste se držali vseh mojih navodil?

JOHAN

Čisto vseh!! Žena me je skoraj na križ pribila, ker sem imel okna skoz odprta ... da je lahko svež zrak krožil po sobi ... kot ste naročili. Ampak zdaj pa pravi, da je to tudi njej fajn. Da zdaj ne voha več mojih smrdljivih nog, pravi. *Se zasmije.*

RIKLI

Kaj pa vodne kopeli? Ste jih izvajali tako, kot sem vam predpisal? Zjutraj noge v hladno vodo in potem dobro zdrgniti z brisačo. Pa večerni obkladki ...

JOHAN

Vse tako, kot ste rekli, gospod Rikli, se razume. Saj vidite, da sem že zdrav kot dren. *Malo zakašlja.*

RIKLI

Kar nadaljujte z zdravljenjem, vse dokler vas tudi tole kašljanje ne mine. Morda bi lahko zdaj, ko ste že malo boljši, začeli tudi z jutranjimi mrzlimi kopelmi. Takoj ko se zbudite, se za 15 minut do pasu usedite v mrzlo vodo in se nato dobro zdrgnite s toplo brisačo.

JOHAN

V mrzlo vodo?! Že takoj zjutraj?! Kaj pa če bi najprej s toplo probal? Mogoče tudi pomaga.

RIKLI

Johan, ne delajte se norca. V mrzlo, v mrzlo! Saj potem se lahko zavijete spet v tople rjuhe. To vam bo pognalo kri po telesu in napolnilo okončine s kisikom.

JOHAN

Dobro, dobro, v mrzlo ... naj bo. Kaj pa je tole za ena reč, če smem vprašat? *Pokaže na posteljo s cevmi.*

RIKLI

Tole bo pa prva zdravilna parna postelja na svetu. To bo revolucija v zdravljenju s paro. Poglejte, tule se boste ulegli. No, kar uležite se. *Johan se poskuša skobacati na posteljo, pa ne ve kako, ker iz nje štrli toliko cevi. Rikli mu pokaže. Tule, tule se lahko uležete.*

JOHAN

Skeptično ogleduje aparaturo.

Ste prepričani, da tole ne bo eksplodiralo? *Se uleže.*

RIKLI

Lepo vas prosim, tule se dela le para in nič drugega. Pa slecite majico, prosim.

JOHAN

PARA!!! Sem se ravno včeraj zgovarjal s kolegom ... je rekel, da je nek voznik parne kočije v Ljubljani hotel samo dolit malo vode v mašino, pa je vse skupaj tako eksplodiralo, da so njegove okončine še celo uro deževale z neba ... kot kobilice v Svetem pismu.

RIKLI

Nehajte no, to ni parni stroj. To je le kotel za gretje. Tu ne bo nič eksplodiralo.

Johan se radovedno dotakne ene od cevi.

JOHAN

UUUUUUUJ!!! JEBEMTI, JE VROČE!!!!

RIKLI

Ja, vroče pa je. Ne dotikajte se cevi. Samo na miru ležite, prosim. Poglejte, na tele cevi bo kapljala voda ... takole ... potem pa razgrete cevi ustvarijo paro, ki nato blago boža telo iz vseh strani.

Okoli Johana se dvigajo majhni oblaki pare. No, vidite, kako imenitno funkcionira. Edino, kar me moti, je še to, da vsake toliko časa nenadoma ...

Iz cevi naenkrat izbruhne cel oblak dima. Johana to tako prestraši, da ga požene iz postelje, kot bi ga izstrelil iz topa.

JOHAN

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA!! MARIJA, POMAGAJ!!!! *Steče proti vratom in izgine.*

RIKLI

Povsem mirno, kot da pobega pacienta sploh ni opazil.

Moti me le to, da vsake toliko časa dim iz peči pride v cevi. To bo treba še premisliti.

6. PRIZOR

Riklijanec sedi na straniščni školjki, obrnjen stran od publike, in si žvižga La Marseillaise. Ko se enkrat slučajno obrne proti publiki, se na smrt prestraši.

RIKLIJANEC

Zavpije.

AAAAA!!!

Si da roko na prsa in globoko diha.

Naj ti ohrovt zgnije. Pa ne že spet.

ZDAJ IMAM PA TEGA ZADOST!!!

Vstane, si nadene predpasnik in steče v zaodrje. Od tam se zasliši:

KDO JE TU ODGOVOREN ZA REŽIJO??? A TI!!! PRIDI SEM, TI MOTOVILO NERODNO!!!

ZDAJ TI BOM POKAZAL, KAKO JE, ČE TE DVESTO LJUDI GLEDA, KO SI NA SEKRETU!!! PRIDI SEM, SEM TI REKEL!!!

Čez oder steče režiser in za njim Riklijanec. Režiser mu pobegne in na odru ostane Riklijanec sam.

PRIDI SEM, TI, TI ... KRIVA METLA!!!

Samo še enkrat ... pa te oskubim kot purana!

Se pomiri.

Amaterji ... hja, kje sem že ostal? Aja, Arnold in brat nista imela prav veliko sreče z njuno barvarno v Avstriji. Dolgovi so se kopičili, rdeča barva se pa ni in ni hotela posrečiti. Preja je bila lisasta kot nezrel paradižnik.

Arnold je zaradi stresa, kemikalij ali bog ve česa staknil vnetje pljuč in je zato na priganjanje prijateljev odšel na kratek oddih na Bled.

Ja, vidite, če ni bolezni, ni zdravja, če ni teme, ni svetlobe in kdo ve, ali bi Arnold kdaj odkril Bled, če ne bi bilo te nesrečne barvarne.

No, kakorkoli že ... ko je Rikli prišel na Bled, je ta mala vasica pod Karavankami izgledala še čisto drugače. Kar pogledajte si jo.

Na platnu se prikaže slika Bleda iz 19. stoletja.

Sama narava in par hiš. No, saj nekaj turistov je bilo že takrat tu in grad na pečini je tudi že skrbno pazil na mali otoček s cerkvico, a od današnje svetovne slave je bil Bled še precej oddaljen. Bil pa je seveda tako čudovit, da se je Arnold takoj zaljubil vanj.

7. PRIZOR

Ob Blejskem jezeru.

RIKLI

Sedemsto kilometrov stran od očeta sem, pa me ta njegova barvarna zasleduje kot mačka miši. Kako hitro sem se navdušil za to, da s Karlom ustanoviva svojo lastno tovarno ... tu na koncu sveta, kjer si lisica in zajec zaželita lahko noč. Samo da bi si izbral malo svobode. No, zdaj pa imam to svobodo. Zdaj mi ni treba paziti samo na en kotel ... zdaj moram čuvati celo tovarno.

Se zamisli in nekaj časa molči. Nato iztegne roko predse in si jo ogleduje. Kak neverjeten stroj je človeško telo. Tako precizen, tako samostojen in čvrst. Če se pokvari, se zna popraviti sam, če mu je mrzlo, si zna sezidati dom, če je osamljen, si najde sopotnico in če mu je srce žalostno, si zna s pesmijo popestriti dolge noči.

Obmolkne, se usede pod drevo in si ogleduje platnice knjige.

»Coronarovi zapiski ... Prednosti zmernega življenja.«

Bere.

In žal je prišlo že tako daleč, da je slaba navada basanja s hrano med ljudmi postala že stalnica in jim prinaša le bolezni in prezgodnjo starost. Zaslepljena in nesrečna domovina! Ali ne vidiš tega, da nezmernost pri hrani vsako leto pobere večje število tvojih državljanov kot kuga in vojne? Vsakdo lahko živi zmerno, če se navadi na preprosto hrano in je ne poje več, kot je potrebno za njegov obstoj. Predvsem pa, če svojemu razumu da oblast nad svojimi poželenji. Treba si je zapomniti, da poželenje traja le trenutek, posledice pretiravanja pa trajajo dolgo in na koncu uničijo dušo in telo.

Rikli vstane in vzklikne.

RES JE! OD DANES NAPREJ BOM JEDEL IN PIL VELIKO BOLJ ZMERNO, SAJ VIDIM, DA JE VEČINA MOJIH BOLEZNI POSLEDICA MOJE NESKROMNOSTI!

Se usede in občuduje Blejsko jezero.

Tako svobodnega se počutim tu. Nobenih bilanc, dolgov, očetovih očitkov ... le jaz, gore, sonce in svoboda. Le jaz in moje misli, jaz in moja pot.

Ob malo jezerce sredi gora,
me pripeljala je usode moje roká.
Le kako bi drugače izvedel lahko,
kako čarobno lepó
je to sanjavo malo jezero.

V meni zopet zbudilo se je
žalostno in otopelo srce,
ki že skoraj klonilo je
pod težo očetove stroge roke.

Spet sem začutil svojo moč
in vse se mi razodelo je to noč.

Videl pot sem svojega srca,
usodo zdravilca naravnega.

Videl sem jo tako jasno
kot sredi dneva belega.

Več v meni dvoma ni,
zdravilcu iz preroških sanj
moram pomagat stopit ven na plan.

Želim si novo pot začeti
in svobodno tu ob Blejskem jezeru živeti.

Moja zgodba se bo pisala tu ... tu ... na Bledu.

Vstane in svečano oznani.

**POSTAL BOM ZDRAVILEC! NARAVNI ZDRAVILEC! IN TI, MOJE LJUBO BLEJSKO
JEZERO, BOŠ MOJ UČITELJ IN SOPOTNIK. USTANOVIL BOM NAJBOLJ SODOBNO
ZDRAVILIŠČE, KAR GA JE VIDEL SVET, IN NAMESTO Z ZVARKI IZ LEKARNE BOM
ZDRAVIL Z VODO, ZRAKOM IN SVETLOBO!**

Luči se nenadoma ugasnejo.

Krucifix, danes se je pa hitro stemnilo.

2. DEJANJE

1. PRIZOR

Na odru je Riklijanec, ki v miru pije kavo in bere knjigo. Obrnjen je nekoliko stran od publike. Ko se ozre proti njej, se tako prestraši, da mu skodelica s kavo zleti po tleh.

RIKLIJANEC

JEBELA CESTA!!! Pa ne že spet.

V tem trenutku se zasliši glas iz zvočnikov.

»POZOR! VSE IGRALCE PROSIMO, DA SE PRIPRAVIJO NA DRUGO DEJANJE. POZOR!
VSE IGRALCE PROSIMO, DA SE PRIPRAVIJO NA DRUGO DEJANJE.«

RIKLIJANEC

PREPOZNO! PREPOZNO! Prokleti šalabajzarji.

Nejevoljno.

Kaj pa naj še povem?! Saj je vse jasno!

Rikli pride na Bled in mu je tu tako všeč, da se odloči ostati in ustanoviti svojo zdravstveno ustanovo. Končno bo lahko delal samo to, za kar se čuti poklicanega.

Zamomlja sam pri sebi.

Če že jaz ne morem.

Nadaljuje bolj na glas.

No, tako nekako so izgledali njegovi začetki na Bledu.

2. PRIZOR

Rikli, pomanjkljivo oblečen, hodi v hribček nad Bledom in si prepeva švicarsko narodno pesmico »Tam na majhnem griču«.

RIKLI

Det äne am Bergli,
Det schtat e wiessi Geiss.
I ha si welle mälche,
Da haut sie mer eis.

Holä duli duli duli
Holä duli duli duli duli
Holä duli duli duli
Holä duli duli duli du.

Sie hät mer eis g'haue,
Das tuet mer so weh.
Jetzt mälch i miner Läbtig
Kei wiessi Geiss meh'.

Holä duli duli duli
Holä duli duli duli duli
Holä duli duli duli.

Nasproti mu prideta Helena in Anton ter ga prekineta.

HELENA

Se prestraši, kot da bi videla duha.
AAAAA!!! TRISTO HUDIČEV!

Se ji tako zvrtil v glavi, da bi se sesedla na tla, če je Anton ne bi pravočasno ujel.
Saj ta je nag kot Adam! Kristusjezuspomagaj!

Se ozira stran, da ja ne bi videla Riklija.

RIKLI

Grüezi! Es tuet mer leid, gnädigi Frau, dass i Sie erschroche ha, aber ...

HELENA

Še vedno gleda stran.
Joj, kako čudno zavija ta hudič nagi! Kaj pravi?

ANTON

Po nemško špreha ... Ja, ja, guten Tag ... jebemtiš, več kot tolk pa tudi jaz ne znam.

HELENA

Še vedno gleda stran in je vsa iz sebe.
RECI MU, NAJ SE OBLEČE ... KRŠČENDUŠ!

RIKLI

Ich bi sehr froh, dass i Sie troffe ha, will i mi es bitzli verlaufe ha und gärn wüsst, wie dä Wäg ...

HELENA

KAJ PRAVI??

ANTON

Ne vem točno, mislim, da je žejen. *Se obrne k Rikliju.* Nein, nein ... nicht ...

Nakazuje z rokama, da nima nič za piti.

RIKLI

No, no, I am a bit lost and would like to find my way back to Bled. Would you ...

ANTON

Nicht, nicht ... *Še vedno nakazuje, da nima nič vode.*

RIKLI

Je suis un peu perdu et j'aimerais retrouver le chemin de Bled. Voudriez-vous ...

ANTON

Da ni mogoče iz sanatorija ušel. *Se obrne proti Rikliju.* Nooo, nooooo ... no trinken.

Mu še enkrat nakaže, da nima nič za piti s seboj.

HELENA

RECI MU, NAJ SE OBLEČE, PORKA MADONA ... SAJ NISMO V KUPLERAJU!!

ANTON

Bitte ... bitte ... Dame ... obleka ... bitte. *Nakazuje Rikliju, naj se obleče.*

HELENA

Se je oblekel? *Se ozre proti Rikliju in zavpije.*

AAAAAAAAAAAA!!!!

Sama zase.

Da bom na stara leta še takle doživela. Tako pohujšanje, taka pregreha. Kot v Sodom in Gomori.

Začne moliti:

Oča naš, ki si vu nebésaj,

svéti se ime tvoje.

Pridi králestvo tvoje.

Bojdi vola tvoja,

kak na nébi, tak i na zemli.

ANTON

Jebemtiš, v katero cerkev pa ti hodiš?

HELENA

Moj župnik je Prekmurc. *Ponovno pogleda Riklija.*

AAAAAAAAAAAA!!!

Oča naš, ki si vu nebéšaj,
svéti se ime tvoje,
pridi králestvo tvoje ...

ANTON

Rikliju.

Bitte ... bitte ... Dame ... obleka ...

RIKLI

Kei Problem, ich find scho mine Wäg. Vilmal Dank und vil Glück.

Se obrne in odkoraka stran.

ANTON

Zrak je čist. Šel je.

HELENA

Amen. *Si oddahne.*

ANTON

Jaz ga nisem nič razumel. Mogoče bi se pa midva tudi lahko naučila kakega tujega jezika.

HELENA

Si pa res en butelj! Poglej, kolk jih je znal on, pa mu ni prav nič pomagalo.

V daljavi se zasliši Riklijevo prepevanje.

Det äne am Bergli,
Det schtat e wiessi Geiss.
I ha si welle mälche,
Da haut sie mer eis.
Holä duli duli duli
Holä duli duli duli duli
Holä duli duli duli
Holä duli duli duli du.

3. PRIZOR

Riklijeva špartansko opremljena pisarna. Zadaž na steni visi očetova slika, na mizi pa so fotografije njegovih otrok in žene.

RIKLI

NASLEDNJI, PROSIM!

Vrata v pisarno se odprejo in vanjo začnejo v vrsti korakati Riklijanci.

RIKLI

Počasi, počasi ... ne vsi naenkrat! Eden pa po eden, prosim. Saj nismo v menzi. Vi ostanite tukaj. Pokaže na Lukasa. Ostali pa počakajte zunaj.

LUKAS

Ampak mi smo prišli skupaj. To je bila Johanova ideja. Mene drugače živ bog ne bi zvlekel semle na Kranjsko. Tu je še za medvede preveč narave. Nobenega teatra ali pa kavarne v bližini. Pri nas na Dunaju ...

RIKLI

Razumem, razumem. Zato pa smo tukaj, ker narava zdravi. Ampak še enkrat vas prosim, da počakate zunaj in da vstopate eden po eden.

JOHAN

Če bi se dalo, bi radi, da nas obravnavate skupaj.

MARK

Mi nimamo nobenih skrivnosti med sabo. Zakaj sem jaz tu, je tako jasno. *Se potreplja po trebuhu in naglas zasmeji.*

JOHAN

Sem ti rekel, da ne oženi kuharice. Zdaj pa maš. Tvoj problem je žena in ne hrana. Prej si bil ja grintav kot štil od metle.

MARK

Kar ti reci ne temu mojemu hudiču babjemu, če si upaš. Ko bi vsaj kuhati znala! Jem samo zato, da ne vpije name.

RIKLI

Dobro, dobro, fantje. Pa pridite vsi notri. Drugače bomo tu cel teden.

Riklijanci se posedejo po stoli. Mark dobi najmanjši stol, a se nikakor ne more stisniti vanj, ker ima preširoko zadnjico. Drugi ga opazujejo, kako se muči. Nato vstane Johan in mu odstopi svoj stol.

JOHAN

Tule imaš. Da doktorju Rikliju ne boš pohištva polomil.

RIKLI

Gospod Johan ... vi ste pa meni od nekje znani. A niste vi delali pri nas v Seebachu?

JOHAN

Seveda sem, doktor Rikli. Me veseli, da se me spomnite.

RIKLI

Seveda se vas spomnim, Johan. Vi ste ja prvi preizkusili mojo parno posteljo. Še veste?

JOHAN

Vem, vem. Še danes mi malo zvoni v ušesih od tiste eksplozije. *Se zasmеji.*

RIKLI

Nehajte no ... nobene eksplozije ni bilo. Malo dima je uhajalo, to je vse. Mojo parno posteljo sem zelo izboljšal od takrat. Zdaj tiktaka kot švicarska ura. Boste videli.

LUKAS

K-k-kaj bomo videli? Eksplozije?! Parne kopeli?! To se sliši nevarno.

JOHAN

Ah, nehaj. Saj veš, da doktor Rikli ve kaj dela.

RIKLI

Johan, saj nočem biti preveč vsiljiv, ampak veste, da štiritedenska terapija pri meni ni ravno poceni. Tu so stroški za nastanitev, hrano, osebje, terapije ...

JOHAN

Brez skrbi, doktor Rikli. Nisem jaz več eno revše iz barvarne. Žena je poerbala po svojem starem očetu, ki je bil lastnik polovice gozdov na Koroškem. Zdaj živim na Dunaju, tisti zaplankani Seebach me ne bo več videl. Ne skrbite, doktor Rikli, za vse boste dobili pošteno plačano.

RIKLI

Dobro, dobro. Saj ne bi preveč o tem, samo povem vnaprej, da potem ne bo hude krvi. Pustimo zdaj to. No, ko vas imam že zbrane, bi bilo dobro, da si skupaj pogledamo naš hišni red.

LUKAS

Kakšen red?!

RIKLI

Hišni red našega zdravilišča. Z vsakim gostom grem skozi glavne točke, da potem ni nesporazumov.

LUKAS

Jaz sem bolj nereden po naravi.

RIKLI

Se boste že navadili. Brez reda in discipline se ne doseže v življenju nič. Zdravljenje pri nas ni enostavna reč. Pri nas ni prenašanja, poležavanja in namakanja v topli vodi kot v drugih zdraviliščih. *Zavihti roko.* NA BLEDU JE TREBA TRDO DELATI ZA SVOJE ZDRAVJE!

Nastane neprijetna tišina.

LUKAS

Kaj si nor ... to ni zame. *Vstane in začne korakati proti vratom.*

JOHAN

Gre za njim in ga pripelje nazaj.

Pomiri se no, Lukas, saj ne bo tako hudo. Malo discipline ti ne bo škodilo. Od tvojega posedanja po salonih si ja že čisto ... pomehkužen ... še Markova žena te lahko namlati, če ima slab dan. *Se obrne k Rikliju.* Se opravičujem, doktor Rikli ... kar nadaljujte.

RIKLI

Dobro ... bomo o hišnem redu malo kasneje. *Vzame v roko akte in bere.* Aha, pa vas imam. Vi ste Mark Reiner, če se ne motim.

MARK

To sem jaz, ja.

RIKLI

Adipositas ... kronično prenašanje ... to je zahrbtna bolezen. Se je človek težje znebi kot sifilisa.

MARK

Česa?

RIKLI

Ni važno. Skratka, za tole vašo težavo bo potrebna stroga dieta.

MARK

DIETA?!? Doktor Rikli, prosim vas, samo tega ne. Kaj ko bi z dieto poskusili šele čisto na koncu ... če druge metode ne primejo?

RIKLI

Se bojim, da ne. Stroga dieta in nekajurni pohodi vsak dan so edino zdravilo.

MARK

POHODI?!? *Vstane in želi zapustiti pisarno, Johan gre za njim in ga pripelje nazaj.*

JOHAN

Mark, ne seri ga. Saj veš, da je to samo zate dobro. Saj še svojega pimpeka ne vidiš več čez ta tvoj vamp. *Ga potreplja po trebuhu.*

MARK

Pa saj ga ne rabim več. Si videl mojo ženo?

JOHAN

Ti bomo pa drugo našli. Usedi se no in poslušaj doktor Riklija ... on ve, kaj dela. *Mark se usede.*

RIKLI

Skratka, kar se prehrane tiče, je prvo načelo našega zdravilišča stroga vegetarijanska dieta.

MARK

Vegetarijanska dieta?! Kaj za boga je pa to zdej?

RIKLI

To pomeni, da je uživanje mesa prepovedano, razen če vam to predpišem v planu zdravljenja.

**VSI RIKLIJANCI NAENKRAT
MESO JE PREPOVEDANO?!**

MARK

En mesec brez mesa! Pa je to že kdo preživel?!

RIKLI

Zaenkrat še vsi.

LUKAS

Johan, kam si nas to pripeljal? Še v zaporih na Dunaju dobijo kos mesa ob petkih ...

RIKLI

Skratka, gospod Mark, vaš jedilnik bo izgledal takole: zjutraj ob osmih – po dobri uri hoje v hrib – boste zaužili zajtrk, tega si boste seveda sami prinesli gor. Ta bo vseboval mleko, kruh iz grobo mlete moke in sadje. Po dopoldanskih vodnih in sončnih terapijah boste ob štirinajstih zaužili drugi zajtrk, ki bo sestavljen iz kislega mleka, kompota, jajc in sadja. Zvečer ob pol šestih pa imate za večerjo juho, močnik s kompotom in sadje.

MARK

Gospod doktor, a bom moral te reči pojesti pred ali po rednem obroku?

Rikli se zasmеji. Medtem se zasliši glasno smrčanje – Lukas spi kot ubit.

JOHAN

Lukas, Lukas ... zbudi se! *Ga boksne v ramo.*

LUKAS

Kaj? Kje? Nisem kriv! Mark je bil!

MARK

No, evo, to so ti prijatelji.

JOHAN

Boš potem spal ... kaj si bo pa doktor mislil?

RIKLI

Brska po kartoteki.

Aha, vi ste pa Lukas Engelschein ... *bere*. Kronična utrujenost, anksioznost in obupavanje. No, tole ne bo problem. Kopeli, veliko gibanja in stroga dieta, pa boste kot nov. Obupaval mi pa nobeden ne bo tule na Bledu ... tu, kjer je življenje kot v raju.

LUKAS

Ne trudite se po nepotrebnem, doktor. Nič mi ne pomaga. Sem bil že pri najboljših zdravnikih Dunaja ... brez uspeha.

RIKLI

Ponosno.

Jaz sem iz Wangna ob Aari, in ne iz Dunaja, gospod Lukas. En mesec se držite moje terapije in obljubim vam, da boste imeli dosti energije za osvojitve Mont Blanca.

LUKAS

Ni govora! V tisti mraz me ne spravite niti en mesec po moji smrti!

JOHAN

To se samo tako reče. Saj veš, da ti ne bo treba na Mont Blanc ... samo na Triglav mogoče.

LUKAS

Kam?

JOHAN

Na tisti hrib tam zadaj. *Vstane in zre v daljavo.* No, od tukaj se ga ne vidi. Je samo malo višji kot tile hribi tam čez. *Pokaže na hribe v ozadju.*

LUKAS

Višji?! Saj je na teh še sneg ... pa smo že skoraj sredi poletja! Zakaj pa ne kar takoj v Himalajo?!

JOHAN

Nehaj no. Bomo šli pa na sprehod v Schönbrunn.

RIKLI

Zakaj ste pa vi tu, Johan? Delujete čili in zdravi.

JOHAN

Hja, kako naj povem ... saj sem čil in zdrav. Mogoče še malo preveč čil ... *Zardi.*

RIKLI

No, no ... kar z besedo na dan.

JOHAN

Žena pravi ... žena pravi ...

RIKLI

No, kaj pravi...žena?

JOHAN

Da sem obseden s ... no, s ... saj veste?

RIKLI

Ne, ne bi vedel.

JOHAN

S seksom. Pravi, da sem pohotnež, ki samo za babami leta. Pravi, da se bo ločila, če se ne ... no, če se ne pomirim in da naj ji ne hodim domov, dokler se nimam pod kontrolo. Doktor Rikli ... če se loči, sem v riti. Konec Dunaja in kavarn, konec dediščine. Potem moram nazaj v Seebach ... v barvarno.

RIKLI

Se zasmеji.

No, no, dokler hujšega ne bo. Saj poznate enega od rekov naše ustanove: »Nobene ženske ne objamemo in sokove svojega telesa hranimo.« Ženskarstva vas bomo že odvadili. Ko boste odšli od nas, še lastne žene ne boste več pogledali. Potem pa spet ne bo srečna. *Se nasmehne.* Malo heca, Johan, saj razumete?

JOHAN

Razumem, razumem.

Zasliši se glasno smrčanje – Lukas zopet spi.

LUKAS!

LUKAS

KAJ?!? Nisem bil jaz. Mark je bil!

Luči se ugasnejo.

4. PRIZOR

Sončna terasa in zraven kopališka dvorana, v kateri je v vrsto postavljenih več kopalnih kadi. Prisotni so vsi trije Riklijanci. Okoli pasu imajo zavezane brisače, zgoraj pa so povsem goli.

JOHAN

Jebemtiš, Mark, šele dva dni smo tu, pa se mi zdi, da si že shujšal.

Mark se ponosno postavi, zajame sapo in povleče trebuh noter.

MARK

Res?! Se ti zdi?

JOHAN

Čakaj ... iz tega kota se ne vidi dobro. Iz profila se boljše vidi. Daj, s strani se postavi.

Mark se tako obrne, da se ga vidi od strani.

MARK

A takole? A zdaj se vidi?

JOHAN

Ja, ja ... joj ... ne, ne ... sem se zmotil. Nič se ne vidi. Isti si kot prej.

Mark od razočaranja spusti zrak iz pljuč in trebuh mu zopet udari na plan.

MARK

Nič! Mater ... pa že dva dni jem manj kot tiste race tam zunaj. A veš, da mi ponoči cel čas pohane piške pred očmi plešejo, ampak čim hočem katero pošlati, se pa razblinijo kot milni mehurčki ... potem se pa zbudim, lačen kot Etiopijec.

LUKAS

Kake pečene piške! Saj veš, da je tu vegetarijanstvo prva Riklijeva zapoved. Samo o kumaricah in kolerabi lahko sanjaš.

MARK

O kumaricah in kolerabi? Ne hvala. Sanje so vse, kar me še drži pokonci.

LUKAS

Obupano.

Hja, jaz tako ali tako mislim, da to vse skupaj ne bo nič koristilo. Tako brez volje in energije se počutim, odkar sem tu.

JOHAN

Se zasmjeji.

Saj te še nikoli nisem videl, da bi imel kaj volje in energije. Zato si pa tu, da te malo zbudimo.

LUKAS

Če bi ti nosil moj križ, tudi ne bi bil tako dobre volje. Moja zdravniška praksa crkuje, komaj še kdo pride k meni. Poleg tega ... *Se malo zamaje, nato se sesede na tla in začne smrčati.*

JOHAN

Jebemti, sredi stavka ga pobere. Da ga ni infarkt?!

MARK

Nehaj paničarit. Se bo že zbudil. Mogoče sanja o kaki fletni ...

JOHAN

Ko smo že pri fletnih — a si videl, kake hude miške se tu ob jezeru sprehajajo? Same greha vredne. *Stopi k robu odra in pogleduje navzdol.*

MARK

A ti ni doktor Rikli prepovedal, da jih gledaš?

JOHAN

Če samo gledam, mi še ni treba k spovedi ... oooopa, poglej to mačko! Pejt pogledat ... takihle pa pri nas na Dunaju ni. *Se nagiba čez rob odra in pogleduje navzdol.*

HEJ, PUNCA!! Kako je pa tebi ime? Prid mal gor ... te povabim na kosilo!

MARK

Joj, rajši ne. Še te malo zelenjave, ki jo dobimo, nam bo pojedla.

JOHAN

Počak, punčka, počak! Pridem dol!

MARK

Glej jo ... začela je tečt, kot da ji kikla gori. Bi človek mislil, da bo takoj gor pritekla, ko bo take tri dedce zagledala. *Se ozre na Lukasa, ki spi na tleh.* No, dva.

V sobo vstopi Rikli.

RIKLI

Dober dan, fantje, kako ste?!

Lukasa vrže pokonci.

Kaj pa gledate tja dol? *Stopi do roba odra in pogleda navzdol.* Kam pa tista deklica tako teče? Saj niste česa ušpičili, kaj?

JOHAN

Nikakor.

MARK

Johan jo je na kosilo povabil, pa jo je pognalo v dir.

RIKLI

Se nasmehne.

Ja, ja, so kar brhke te Blejčanke ... ampak pustimo zdaj to. Sicer pa, Johan, sva se zmenila, da ne boš več gledal za vsako kiklo, ki se mimo sprehodi. Tu si zato, da ohraniš in obnoviš svoje življenjske energije in ne da jih trošiš. Sicer pa nihče ne rabi več kot ene žene ... ena je dovolj, še preveč včasih. Če bi Bog Adamu dal dve ženi, ga ne bi bilo treba izgnati iz raja — on bi kar sam pobegnil.

JOHAN

Saj vem, saj vem, doktor Rikli ... se trudim ... ampak teorija je bolj enostavna kot praksa.

MARK

Ja, ko smo že pri praksi — doktor Rikli, a bi se dalo dogovoriti, da pred večerjo vrineva še en obrok? Poimenujeva ga lahko, recimo, predvečerja, da se ne bo slišalo preveč resno in da ne bo preveč redilno. Kaj pravite?

RIKLI

Nobenih predvečerij ne bo. Saj ste šele par dni tu, pa se že pogajate.

MARK

Če se mi pa že kar vrti v glavi od vse te zelenjave. Cele noči sanjam samo o pohanih piškah ...

RIKLI

Me veseli, da sanjate. V sanje se jaz ne vtikam. Sanje so vaše, čez dan ste pa moji. Vsak gost, ki se ne strinja z mojimi terapijami, ima seveda možnost zdravilišče zapustiti. Nikogar ne silim.

Mark in Lukas se spogledata in začneta korakati ven.

JOHAN

Fanta, počakajta ... počakajta ... ne ga srat! *Steče za njima in ju ustavi.* Tole moramo speljati do konca. Bosta videla — še na kolenih me bosta prosila, da vaju spet peljem sem!

MARK

Jaz te na kolenih prosim, da grem lahko domov.

RIKLI

Ja, fantje, to, ali hočete biti tu ali ne, pa že morate vedeti.

JOHAN

Saj hočemo, saj hočemo, doktor Rikli. Fantje se morajo le malo navaditi. Doma jih babnice cele dneve po rokah nosijo in niso navajeni take ... take ... discipline. A ne, fantje, da bomo ostali?

Lukas in Mark se spogledata in se ne zganeta.

A NE, DA BOMO OSTALI?

Lukas in Mark nejevoljno prikimavata.

Jebemtiš, izgledata, kot da vaju silim na fronto. Dajmo, malo več energije!

A BOMO OSTALI?!

Lukas in Mark prikimata bolj energično. Lukas se zamaje, malo opoteče, se uleže na tla in zaspi.

RIKLI

Dobro. Samo trdna volja vodi na vrh. GOSPOD LUKAS!!!

Lukasa vrže pokonci.

LUKAS

Kaj!? Nisem bil jaz. Mark je bil!

RIKLI

Dobro, zadosti časa smo že porabili za tole. Prišel sem, da nadzorujem vašo današnjo terapijo. Tule so že pripravljene sedeče kopeli, zunaj na terasi pa boste potem šli na aplikacijo sonca, pa še malo telovadili bomo vmes. Princip izmenjave toplega in hladnega v telesu pospeši kroženje kisika in izločanje odpadnih snovi ter tako pospeši procese zdravljenja.

LUKAS

Prestrašeno.

Hladno-toplo!? Tole se pa ne sssssliši ...

RIKLI

Saj vam ne bo treba nič poslušati. Kar tule za mano stopite.

Riklijanci mu sledijo.

Takole bomo naredili: najprej se vsi usedite tule v hladno vodo, nato pa, ko vam bom rekel, si boste z brisačami lepo zdrgnili noge vse do pasu. Ko boste to končali, pa gremo takoj ven na teraso na sončno aplikacijo. Prosim, gospod Mark, kar pogumno.

Marku nakaže, naj se usede v kopalno kad. Mark obotavljajoče odgrne brisačo; pod njo ima staromodne spodnjice. Najprej previdno pomoči v vodo prst na nogi.

MARK

AAAAAAA!! KAJ STE NORI?! NIKOLI IN NIKDAR!!

Marka kar izstreli proti izhodu.

JOHAN

Primi ga, Lukas!

Lukas ga zaustavi, preden uspe pobegniti.

Kar lepo nazaj. Za lepoto je treba malo potrpeti. Daj no, Mark, saj ni tako hudo.

MARK

Potem pa kar ti not skoč.

JOHAN

Nič lažjega kot to. Malo hladne vode me pa že ne bo ...

Johan se usede v svojo kad in sprva sedi brez da bi kaj pisnil, nato pa se mu obraz začne pačiti kot da bi pojedel pekoč feferon.

AAAAAAAAAAA!!! JEBEMTI BOGA!!!

Hoče vstati, a ga Mark potisne nazaj.

MARK

Nič lažjega kot to!

RIKLI

Gremo, gremo, še ostali, prosim!

Vsi se nerodno spravljajo v svojo kad in ko vsi sedijo v njih, naenkrat skupaj zavpijejo:

RIKLIJANCI

OOOOOO, OOOOO, OOOOO, kako je težko
skočit v to mrzlo vodo.
Doktor Rikli trdi,
da naj bi matranje to
za naše zdravje dobro bilo.
Nam pa se zdi,
da naše nežno telo
ni za to muko ustvarjeno
in bi dosti raje svoj čas
v dobrih gostilnah preživljalo.
OOO, OOOO, OOOO, OOO, le kako dolgo
moramo še trpeti to ledeno vodo?

*Riklijanci želijo pobegniti iz kadi, a Rikli strogo s prstom pokaže, da morajo nazaj. Zato se s kislimi
obrazi usedejo nazaj v mrzlo vodo.*

RIKLI

AJAJAJ, AJAJAJ, AJAJAJ,
ne zganjajte no tak direndaj,
saj veste, da tak pri meni je običaj.
Telo vsak dan je treba kalit, ga utrdit
in svojga časa ne po gostilnah zabit.

So žene vas pomehkužile,
kar pogledajte se —
debele riti in grintave roke!

Riklijanci užaljeno ogledujejo lastna telesa.

O Rikliju lahko vsak reče, kar če,
a meni važno je le,
da gost vsak, tujec ali rojak,
se vrne domov bolj zdrav in krepak.

AJAJAJ, AJAJAJ, AJAJAJ,
ne zganjajte no tak direndaj,
malo še stisnite zobe
in na svoje zdravje pomislite!

RIKLIJANCI

OOOOOO, OOOOO, OOOOO,
s čim smo zaslužili si kazen to?

OOOOOO, OOOOO, OOOOO,
le kako dolgo moramo trpeti še to ledeno vodo.

OOOOOO, OOOOO, OOOOO,
kako nam je hudo.

RIKLI

AJAJAJ, AJAJAJ, AJAJAJ,
ne zganjajte no tak direndaj.

Malo še stisnite zobe
in pomislite na svoje debele zadnjice.
Brez discipline, dela in trpljenja
za pravega moškega ni življenja.

Rikli jim pomaha, naj zapustijo kadi, in jih pelje na sončno teraso. Riklijanci se uležejo in začnejo sončiti.

RIKLIJANCI

AAAJS, AAAJS, AAAJS, AAAJS,
od tega cvrtja bomo rdeči kot paradajz.

To sonce je tako močno,
da še Afričanom bi bilo hudo,
če tako kot mi prisiljeni bi bli',
po namakanju v ledeni kadi
mu ure in ure gledati v oči.

RIKLI

AJAJAJ, AJAJAJ, AJAJAJ,
fantje, ne zganjajte tak direndaj,
malo še stisnite zobe

in pomislite na svoje bledolične zadnjice.

RIKLIJANCI

AAAJS, AAAJS, AAAJS, AAAJS,
komaj človek navadi mrzle se vode,
že žgoče sonce mu kožo cvre.
S čim zaslužili smo tako si gorje?

Je ni bolezni, ki človeka tako hudo žge.
Malarija, sifilis in kolera
so mačji kašelj,
ko enkrat doživiš Riklijev tretma.

RIKLI

Toplo in hladno je princip,
ki pomehkuženem telesu da namig,
da konec je udobja in telesnega razkroja,
da za zdravje se pričela je bitka tvoja,
in končno je napočil čas,
da zapustijo slabe navade vas.
Kajenje, pitje in nažiranje
so zameglile vam misli in srce,
kar bodite hvaležni,
da lahko se tu na Bledu zdravite.
Malo vode, sonca in zraka,
pa stroga dieta brez mesa,
in že bodo vaša telesa taka
kot so nekoč bila.

Rikli jim pomaha, naj vstanejo, in jih odpelje nazaj v kadi s hladno vodo.

RIKLIJANCI

OOOOOO, OOOOO, OOOOO,
s čim smo zaslužili si kazen to?
OOOOOO, OOOOO, OOOOO,
le kako dolgo moramo trpeti še to ledeno vodo.
OOOOOO, OOOOO, OOOOO,
kako nam je hudo.

RIKLI

AJAJAJ, AJAJAJ, AJAJAJ,
ne zganjajte no tak direndaj.
Malo še stisnite zobe
in pomislite na svoje debele zadnjice.
Brez discipline, dela in trpljenja
za pravega moškega ni življenja.

Rikli jim pomaha, naj gredo ven iz kadi, in jim – ko prilezejo ven – začne kazati telovadne vaje.
Riklijanci ponavljajo za njim in pojejo.

RIKLIJANCI

EN, DVA, HOP (*poskočijo*), AUUUUUU ...
(*zatulijo od bolečin – enega zašpika v križu, drugega v kolenu, tretjega v vratu ...*)

Ravnati z gosti tko' ni prav,
kako naj človek rata zdrav,
če garati mora kot žival.

EN, DVA, HOP (*poskočijo*), AIIIIIIIII ...
(*zatulijo od bolečin*)

Telovadba ni za naše kosti,
od tega nas le križ boli,
nas v prsih stiska in se nam vrti.

RIKLI

GREMO! GREMO!!! EN, DVA, HOP!!!

RIKLIJANCI

EN, DVA, HOP (*poskočijo*), AUUUUUU ...
(*zatulijo od bolečin*)

Ta kruti švicarski zdravnik,
ne pozna ne pavze in ne milosti,
nas vsak dan v klance goni, strada in na nas kriči.

EN, DVA, HOP (*poskočijo*), AIIIIIIIII ...
(*zatulijo od bolečin*)

Saj to nobeno življenje ni,
vsak dan odštevamo le še dni,
da doktor Rikli nas domov pusti.

EN, DVA, HOP (*poskočijo*), AUUUUUU ...
(*zatulijo od bolečin*)

Zadosti imam že teh težav,
kaj me tele gnalo je,
da pustil sem zvabiti se
v ta neznansko lepi raj,
kjer mukam nikdar ni kraj.

EN, DVA, HOP (*poskočijo*), AIIIIIIIII ...
(*zatulijo od bolečin*)

Telovadba ni za moje kosti,
od tega me le križ boli,
me v prsih stiska in se mi vrti.

RIKLI

AJAJAJ, AJAJAJ, AJAJAJ,
ne zganjajte no tak direndaj,
malo še stisnite zobe
in pomislite na svoje debele zadnjice.

5. PRIZOR

Luči se prižgejo. Sredi odra za mizo sedi Riklijanec in se baše s svinjsko pečenko.

GLAS OD ZGORAJ

PROSIM, PRIPRAVITE SE ZA PETO DEJANJE.

RIKLIJANEC

Se prestraši.

SKUŠTRANA KURA!!

Izpljune kos mesa, ki ga žveči, in se trudi, da bi nekako zakril pogled na pečenko. Vzame brisačo, s katero je zavit okoli pasu, in jo vrže čez meso. Ostane oblečen le še v male bele gate.

Ja, ja ... no, to ni to, kar mislite! Glavno načelo Riklijanstva je seveda vegetarijanstvo in tudi jaz se ga strogo držim. Zelo strogo! Tako strogo, da moram vsake toliko časa preveriti, ali mi meso sploh še diši. Tudi Bog je preizkusil Abrahama, da je zvedel, kako trdna je njegova volja. Jaz in Abraham sva trdna v najinih prepričanjih — to drži kot pribito.

Na oder stopi Mark.

MARK

Hejga, kje imaš tisto pohano prase? A si še kaj zame pustil?

Mark se obrne proti publiki in se prestraši.

AAAAAAAAAAAA!! Kaj pa ti ljudje delajo tukaj?!

RIKLIJANEC

Kako prase?? Nič ne vem. Bejž, bejž ... a ne vidiš, da imamo predstavo?!

MARK

Aha, no, saj grem.

Dvigne nos in začne vohati kot pes, ki je zasledil plen.

Ti samo pomagam tole z mize pospraviti, da se ne boš matral.

Stopi do pečenke, pokrite z brisačo, in jo poskuša odnesti.

RIKLIJANEC

Pust to ... bom jaz pospravil!

MARK

Saj mi ni težko, bom jaz ...

Začneta se ruvati za pečenko.

RIKLIJANEC

A boš že dal mir, porka duš!

Marku iztrga pladenj iz rok.

MARK

Sunce ti...

Se nerodno nasmehne publiki in s kislim obrazom zapusti oder.

RIKLIJANEC

Nerodno.

Vsi pač nimajo tako močne volje kot jaz in Abraham. Kje smo že bili? Aha — zgodba o Rikliju.

Kot je dejal že Hermann Hesse: »V vsakem začetku je nekaj magičnega.« In tako je bilo tudi z Riklijevo potjo. Usoda mu je bila sprva naklonjena. Število pacientov se je večalo in njegove terapije so bile tako uspešne, da so vzbudile pozornost zdravnikov in širše javnosti.

6. PRIZOR

Riklijanci mirno spiyo, ko pride Rikli in jih vrže iz postelje.

RIKLI

DOBRO JUTRO!!! URA JE ŽE PET!! DOSTI POLEŽAVANJA!!! ČAS JE ZA POHOD!!

Riklijanci se začnejo počasi in nejevoljno kobacati iz postelj. Lukas spi še naprej.

MARK

Jezno.

OB PETIH ŠE PETELINI SPIJO! Pa tako lepo sem sanjal ... na Dunaju sem bil. V moji kavarni Rainer ... kavica, pa tortica, pa ...

RIKLI

GREMO, GREMO!! Če malo pohitimo, ujamemo še sončni vzhod.

Stopi do Lukasa.

LUKAS!!! ČAS JE, DA VSTANETE!!!

LUKAS

KAJ!? KJE!? Nisem bil jaz! Mark je jedel pohane piške!

MARK

No, evo, spet. Judež!

RIKLI

Se ozre k Marku.

Je to res?!

MARK

Ha, kaj še, jaz sem nedolžen kot devica Marija, doktor Rikli. Lukas se spet blede. Saj veste, da še pri belem dnevu sanja.

RIKLI

No, no, saj to ni tako važno. Važno je, da čim prej štartamo, da bomo pravočasno nazaj za prve terapije.

STE PRIPRAVLJENI?!

Riklijanci so oblečeni le v bele predpasnike. Lukas ima na nogah čevlje.

Sezujte se prosim, gospod Lukas. Če bi ljubi Bog želel, da hodimo obuti, bi se rodili s čevlji na nogah. Čevljarska in krojaška obrt sta nehigienični in vir človekovega moralnega in telesnega propada.

Lukas se sezuje.

No tako, zdaj smo pa pripravljeni, kot vidim. GREMO!

Riklijanci tiho korakajo za njim.

Kaj bo, fantje, a danes pa ne boste nič zapeli?!

Riklijanci začnejo peti – najprej zaspano, nato vedno bolj živahno.

RIKLIJANCI

Hejho, hejho, na hribček zdaj gremo,
kako nam je lepo,
ko naša lička sončimo.

Hejho, hejho, na Bledu je lepo,
a nam ni mar za to
in le o pečenkah sanjamo.
Hejho, hejho ...

Nasproti jim prideta Helena in Anton.

HELENA

Zagleda Riklijance.

AAAAAAAAA!!!!!!!!!!!! ZDAJ SO ŽE NA BLEDU!!

Se sesede na tla in za nekaj trenutkov omedli.

RIKLI

Grüezi!

ANTON

Ojoj, pa ne spet vi.

Helena pride k sebi.

HELENA

AAAAAAAAA!! Kristusjezuspomagaj! Zlodej se je razmnožil!!

Poskuša se ozreti stran, a v katerokoli smer pogleda, zagleda enega od Riklijancev.

OOOOOOOOOOOOO!!!! AAAAAAAAAA!!! TRISTO ZELENIH HUDIČEV ... KOT MRAVELJ JIH
JE!!

Si z rokama zakriva oči in začne moliti.

Oča naš, ki si vu nebésaj!

Svéti se Ime tvoje.

Pridi králestvo tvoje ...

ANTON

Bitte, bitte ... Dame ... bitte nicht ...

Nakazuje naj zakrijejo gola telesa.

RIKLI

Es tuet mer leid, gnädigi Frau, mir sind gli wieder weg. Chömed, Buebe, mir gönd!

Riklijanci začnejo korakati stran.

ANTON

Saj grejo, saj grejo. Še malo pa jih ne bo več.

Helena si odkrije oči in pogleda za njimi.

HELENA

Prokleti hudiči, prokleti auslenderji ... poglej jih, mislijo, da si lahko tu pri nas vse dovolijo. To jim ne smemo pustiti! TU SMO MI DOMA!

Gleda za njimi. Zadnjemu zdrsne predpasnik do kolen in zasveti se njegova bela rit.

HELENA

AAAAA!!!!!!! KORITO SMRDLJIVO!! ZDAJ IMAM PA TEGA DOVOLJ!!

ANTON

Pusti jih. Saj vidiš, da so trapasti. Verjetno so iz sanatorija ušli.

HELENA

NE, NE, NE IN ŠE ENKRAT NE!! TEMU POHUJŠANJU JE TREBA NAREDITI KONEC!

Steče za Riklijanci in jih kot ovce prižene nazaj. Postavi se široko pred njih.

TU SMO MI DOMA, RAZUMETE!??

Se obrne k Antonu:

Kako se reče »doma«?

ANTON

Hja, kaj pa jaz vem ... *Haus*, se mi zdi.

HELENA

HIER ... HAUS ... ICH!!! RAZUMETE?!!! Porkamadona!

JOHAN

Kaj se pa dere ta stara vešča? A jo kdo od vas razume? Pravi, da bi šla rada domov ali nekaj takega. Ich weiss nicht, wo Sie wohnen, liebe Frau ...

HELENA

A BOŠ TIH!! TI HUDIČ GOLORIT!! NISEM ŠE FERTIG!!

RIKLI

Pusti jo, Johan. Saj vidiš, da jo vse razburi. Tule na Kranjskem so bolj občutljivi, kar se gole kože tiče. So bolj katoliško vzgojeni. Gremo, gremo naprej ...

Riklijanci hočejo oditi.

HELENA

STOOOOP!!! STOOOOP!!!

Steče prednje in jih spet prižene nazaj.

NIKAMOR NE GRESTE!

Vas bom že naučila bontona ... vi perverzneži brezbožji! POSLUŠAJTE!!

Riklijanci poskočijo od strahu.

DA VAS NIKOLI VEČ NE VIDIM TAKIHLE TU OKOLI LETATI!!!

Se obrne k Anton.

Kako se reče »obleči«?

ANTON

Eee ... hlače so *Hose*, se mi zdi.

HELENA

POSLUŠAJTE!!! VSI!!! HOZE!! HOZE!! HOZE NA RIT!!! Ste razumeli!? Če vas še kdaj vidim brez *hoze*, vas bom vse ...

Se obrne k Antonu.

Kako se pa reče »majica«?

RIKLI

Es tuet üs ufrichtig leid, mir händ Sie nid wölle...

HELENA

A BOŠ TIH!! Nisem še končala! POSLUŠAJ!!! TO JE ŠE VEDNO DEŽELA JEZUSA KRISTUSA!! TU NE BOMO TRPELI TAKIH BARBAROV KOT STE VI!

Se obrne k Antonu.

Kako se reče »barbari«?

ANTON

Barbari so ... barbari ... po mojem.

HELENA

BARBARI!!! BARBARI!!!

MARK

Hehe ... prav zabavna je tale ženščina. Daj Lukas, pokaži ji malo tvoje ritke ... hehehe.

LUKAS

A daj no, nehaj ...

MARK

Dobro, bom pa jaz.

Mark se obrne z zadnjico proti Heleni in odgrne eno ritnico.

BARBARI!! BARBARI!!

Johan in Lukas se skoraj zadušita od smeha.

BARBARI!! BARBARI!!

HELENA

KAAAAAAAJ!!! MULAC HUDIČEV!! Zdaj imam pa tega dost! PRIJAVILA VAS BOM PRIJAVILA!!! PROKLETI HUDIČI GOLORITI!!!

RIKLI

Gospod Mark, prosim — TAKOJ nehajte s tem.

Mark se spet zakrije.

GREMO! GREMO NAPREJ!!

Riklijanci strumno v vrsti odkorakajo in začnejo prepevati.

RIKLIJANCI

Hejho, hejho, na hribček zdaj gremo,
kako nam je lepo,
ko bela lička sončimo.

HELENA

PRIJAVILA VAS BOM!!! HUDIČI!! To bom preprečila! Pa če je zadnje, kar naredim na tem svet!
Temu bom naredila konec ...preden se še bolj razmnožijo ...ti, ti ... nemškutarji goloriti!!

RIKLIJANCI

Hejho, hejho, kako na Bledu je lepo,
a nam ni mar za to
in le o pečenkah sanjamo.
Hejho, hejho ...

HELENA

SVINJE PREŠIČEVE!!! Da jih ni sram!! Sam hudič je zraven ...SVINJE SALAMENSKE!!!

RIKLIJANCI

Hejho, hejho, na hribček hodimo ...

7. PRIZOR

Vrsta Riklijevih zračnih ut ob Blejskem jezeru. Pred njimi so zbrani vsi Riklijanci in poslušajo Riklijevo predstavitev.

RIKLI

Stoji pred zbranimi in predava kot kak univerzitetni profesor.

V nasprotju z medicinsko navlako – prihaja zdravilska znanost do spoznanja, da če želimo ostati zdravi, še bolj pa, da ozdravimo, se je treba predvsem metodično izpostavljati svetlobi in svežem zraku. Čeprav smo zdravilci na splošno pionirji higiene in pravega zdravilstva, za nami pa bolj ali manj počasi capljajo tudi medicinci, si nikakor ne smemo domišljati, da smo že dosegli najvišjo stopnjo naravnega zdravilstva.

Mimo slučajno pride Anton, obstane in začne poslušati. Rikli ga zagleda, za hip utihne, potem pa nadaljuje.

Ker mirovanje ne obstaja, je gibanje edina rešitev. Pospraviti moramo namreč še veliko starih ruševin, da bomo lahko gradili na novo! Da bi prekinili s sistemom kasarn v naravnih in vodnih zdraviliščih, je treba predvsem naravno svetlobo in zračno elektriko koristiti racionalneje.

Zadnja štiri poletja – od katerih so bila tri izjemno deževna in neprijazna – sem od aprila do sredine oktobra neprekinjeno in ob vsakem vremenu, tudi v neurju, spal v približno takile zračni uti. *Pokaže na zračne ute za sabo.* Tega pa nisem izvajal le v zavetju, temveč tudi na zelo izpostavljeni legi na gorskem vrhu, kjer je pogostejše strašno vetrovno in viharo, tako da sem se v nevihtnih nočeh prav bal, da bo celo uto s posteljo in menoj vred odneslo v nebo ... dejansko je nevihta dvakrat odnesla streho.

Naredi krajši premor, nato nekoliko bolj glasno in svečano nadaljuje.

Naš rod je že tako pomehkužen, degeneriran in odtujen od narave, da spanje pri odprtih oknih velja že kot nekakšen čudež ali kvazi junaško dejanje. V zadnjih devetih letih sem se že več kot 3000-krat po 45 do 75 minut namerno izpostavil intenzivnemu hladnemu zraku – in sicer neposredno iz tople postelje, tudi pozimi – ne da bi mi to škodovalo ... prav nasprotno. Po medicinski teoriji bi moral biti že vsaj tridesetkrat mrtev; medtem pa sem, zahvaljujoč upoštevanju pomembnega naravnega zakona, bolj čil kot kateri koli tukajšnji domačin moje starosti in bolj utrjen kot kateri koli mladenič iz enakega podnebja, čeprav sem že v enainpetdesetem letu starosti.

TOREJ ... NA OSNOVI MOJIH POZITIVNIH IZKUŠENJ...DANES TU, NA PREČUDOVITI OBALI BLEJSKEGA JEZERA, ODPIRAM PRVO KOLONIJO ZRAČNIH UT ZA GOSPODE IN VABIM VSE K NJIHOVI UPORABI!!!

Vsi navdušeno ploskajo.

LUKAS

Se obrne k Johanu.

Čakaj, čakaj ... koga je mislil s tem, ko je rekel, da vabi k uporabi teh ... teh ... kurnikov?

JOHAN

Nas!

LUKAS

Kaj si nor! Da bi jaz spal tule zunaj. Saj ute še niti do konca niso narejene. Še cela sprednja stran jim manjka.

JOHAN

Nič jim ne manjka. Take so. Luftig.

LUKAS

No, saj je rekel, da nas le vabi k uporabi. To pa pomeni, da ni obvezno.

MARK

Se zasmije.

Se bojim, da je to doktor Rikli rekel bolj iz vljudnosti.

RIKLI

Zračne ute bodo svoje prve goste sprejele že danes. Fantje, prosim, da greste po svoje stvari in se preselite. Naslednje tri tedne boste prenočili tu.

RIKLIJANCI

TRI TEDNE!!!!

MARK

PRENOČILI?! Kako? Pa ja ne tudi ponoči?! Saj za čez dan so čisto fletne, ampak za ponoči pa ...

RIKLI

Seveda tudi ponoči. Ne delajte no takega direndaja. Boste videli, kako koristno je to.

MARK

Previdno.

Ampak plačal pa ne bi iste cene za spanje tu pod milim nebom. A bo kakšen popust?

RIKLI

Cene so iste. No, le par kron več bo prišlo.

MARK

Več?!

ANTON

Wie viel kosten?!

RIKLI

Siebzig krajcar pro Tag.

ANTON

Sedemdeset!

RIKLI

Se obrne stran od Antona.

V mojem zdravilišču pacienti plačajo za zdravje in ne za komfort. Prej se pozdraviš, dražje je, in

moje zračne ute so revolucija v naravnem zdravljenju. Pri nas ni komforta, prenajedanja, poležavanja in namakanja v topli vodi, kot v drugih zdraviliščih. NA BLEDU JE TREBA TRDO DELATI ZA SVOJE ZDRAVJE!

LUKAS

Po tiho reče Marku.

Če nisem tega že nekje slišal.

RIKLI

No, no, fantje ... gremo, gremo ... kar po svoje stvari stopite in se nastanite v tehle lepih novih zračnih utah. Boste videli, kako imenitno boste spali. Kmalu bo tema – pohitite!

Riklijanci odidejo.

ANTON

Wie viele bauen?

RIKLI

Se obrne stran od Antona.

Koliko jih bom postavil? Za začetek bodo tele, v načrtih pa imamo, da bodo vsi gostje našega naravnega zdravilišča lahko spali v njih. Kakih petdeset vse skupaj.

ANTON

Petdeset! Krat sedemdeset ... *Šteje na prste.*

RIKLI

Bitte?

ANTON

Nichts, nichts. Bogdaj! *Odide.*

Riklijanci se vrnejo s kovčki, iz katerih ob straneh štrlijo obleke.

RIKLI

Aha, lepo, ste že nazaj. No, kar lepo naj si vsak izbere svojo uto. Boste videli, prav udobne so. Če bi videli tisto, v kateri sem spal jaz, bi mislili, da so vaše lepše kot spalnice na Blejskem gradu. No, jaz vas za danes zapuščam. Se vidimo jutri zjutraj ob petih.

Riklijanci vsak vstopijo v svojo uto in začnejo odpirati kovčke ter zlagati ven obleke. Zunaj se začneja temniti.

LUKAS

Ojoj ... jaz ne vem, če bom zdržal tole. Me je kar malo strah spat tle zunaj.

JOHAN

Tebe je tudi v hotelu strah spat.

LUKAS

Samo če zasilnega izhoda ni v bližini.

JOHAN

In mame.

LUKAS

Ah, nehaj.

JOHAN

Meni se pa tale koliba ne zdi tako napačna. Če kaka fletna mimo pride ... potem ima samo en korak do moje postelje. *Se zasmеji.* Poglej, poglej. *Stopi ven, nato nazaj v uto in koraka do postelje.* No, mogoče tri korake. Če ima bolj kratke noge. *Se zasmеji.* Lej jo, lej jo, tam že gre ena. Čakaj, jo bom zahakljal.

Hej, mala! Kam pa kam? Prid ... te povabim v mojo novo utico ... na mojo novo postlco.

Hej, Mark, a veš, kako se reče »postelja« po kranjsko?

MARK

Pojma nimam.

JOHAN

Schatzi, Schatzi, komm her!

Iz teme prikoraka Helena.

JOHAN

U, jebemti!

HELENA

KAJ?! KAKA ŠACI?! *Obstane in se zagleda v Riklijance.* A se mi ne poznamo od nekod? Porka madona ... saj to so ja ... TI BOM ŽE DALA ŠACI, TI CAPIN BREZBOŽJI!!

JOHAN

Fantje, bejžmo! To je tista čarovnica!

HELENA

A ZDAJ MISLITE PA KAR TU NA OBALI SPATI?! HUDIČI GOLORITI!!! KDO VAM JE PA TO DOVOLIL??!! NISMO MI ŠE REKLI ZADNJE BESEDE!! NISMO!! VAM BOM JAZ POKAZALA ŠACI!!! HOZE!! HOZE!! A BOSTE DAL HOZE NA RIT!!!

Helena ježno odide.

JOHAN

Jebemti ... tole je šlo pa za las. Če je pa taka tema, da se nič ne vidi ... človek bi lahko po pomoti še za Markovo ženo lahko žvižgal.

MARK

Se zasmеji.

Kar daj, če si upaš. Jaz sem tudi včasih za njo žvižgal, pa me zdaj poglej. En mesec terapije rabim zaradi tega žvižganja.

LUKAS

Da mi tudi ene ne zineš več! Pa če mimo pride tajska princesa. Si razumel?!

JOHAN

Ja, ja ... Nikoli več ne bom tulil v temo. Nikoli ne veš, kaka pošast lahko iz nje ven stopi.

Riklijanci se vsak v svoji uti začnejo spravljati v postelje. Ko vsi ležijo, so za trenutek tiho.

MARK

Mater, bo tu težko zaspati. Človek ima občutek, kot da bi spal na klopi v parku.

LUKAS

Poglej! Jaz lahko otok vidim ... kako lepo se blešči v mesečini. Ko sem bil še majhen, sem ...

Zasliši se smrčanje. Lukas že spi kot ubit.

MARK

Pa saj ne moreš verjet...sredi stavka je zaspal... srečnež. Ta njegova kronična utrujenost ni tako slaba reč. Poslušaj ga — spi kot dojenček. Jaz se pa ne morem in ne morem prav naštimat. *Se premetava po postelji.*

JOHAN

Saj vem, da se ne sme, ampak jaz imam za take slučaje, kot je ta, nekaj malega s sabo. Sem skril tule v nogavico. Samo malo, da najdem ... *Gre do oblek in išče.* Aha, tule je. *Izvleče majhno čutarico, jo odpre in nagne k ustom.* En požirek, za pomiritev živcev — pol se lažje zaspi.

MARK

Požirek? Požirek česa?

JOHAN

Probaj, pa boš videl.

MARK

No, daj. Prinesi sem.

Johan mu prinese čutarico. Mark naredi požirek.

MARK

Uuuuu, madona. Tole pa je močno. Kje si pa to staknil?

JOHAN

To pa jaz delam. Zdaj, ko sem gospod, ki ne hodi več v službo, imam polno časa za moje žganjarstvo.

MARK

Mater, res zažge po grlu!

Johan gre nazaj v svojo posteljo.

JOHAN

A si videl tisto razdraženo babnico, kako je spet vpila na nas? HOZE!! HOZE!! HOZE NA RIT!!!

MARK

Pa kako naj zaspim, če ne nehaš klamfati?

JOHAN

Pardon.

Nastane tišina. Zaslišijo se črički. Riklijanci mirno ležijo v svojih posteljah. V Markovi uti se začne nekaj premikati.

MARK

Šepetaje.

Kaj je spet, Johan? Kaj hočeš?

Ni odziva.

Johan? Ne delaj se norca ...

Nekaj skoči na posteljo.

KRISTUS JEZUS!!!! NEKAJ LEZE!!!

Požene ga iz postelje kot iz topa.

VOLK!!! VOLK!!!

Johan skoči pokonci, steče v Markovo uto, pogleda naokoli in se začne smejati na ves glas.

JOHAN

Hahaha ... samo kuna je. Ti pa si heroj. Se smeje in se spravlja nazaj v posteljo.

Volk. Da dol padeš.

Vsi so spet v svojih posteljah. Ne sliši se nič drugega razen čričkov. Čez nekaj časa se zasliši tiho rjojenje.

JOHAN

Kaj je to? A kdo od vas to sliši?

Ni odgovora.

Rjojenje postaja glasnejše. Fantje, dajte no, a slišite tole?!

Ni odgovora.

Čez nekaj časa se v Johanovi uti zasveti par oči in čez nekaj trenutkov še en par. Nato se svetleče oči zasvetijo tudi v utah ostalih dveh Riklijancev. Zasliši se tiho rjojenje.

JOHAN

AAAAAAAAAAAAA!!! DUHOVI!!! DUHOVI!!!

FANTJE!!! BEJŽMO!!

Johan in Mark začneta kričati, skočita pokonci in zbežita z odra. Zasliši se glasno smrčanje Lukasa, ki je edini ostal v postelji. Po nekaj trenutkih tišine se zasliši kvakanje race.

Luči se ugasnejo.

3. DEJANJE

1. PRIZOR

Na odru sedi Riklijanec ter v miru pije kavo in bere časopis. Luči se prižgejo in Riklijanec se ozre k publiki.

RIKLIJANEC

Mirno.

Ne, ne ... nobene panike več. Sem že vsega hudega navajen.

Glas od zgoraj:

POZOR, POZOR, PRIPRAVITE SE NA TRETJE DEJANJE!

RIKLIJANEC

Ah, utihni! Se ozre k publiki.

Ja, taki so bili Riklijevi začetki tu na Bledu. Veliko težav in veliko začudenja domačinov. Poslušajte tole ... iz današnjega časopisa.

Prelista časopis in bere.

Naslov: Obrekovanje špekulativnega mazača!

»Nekdanji strojarski hlapec in sedanji »zdravnik« – v narekovajih – Arnold Rikli na Bledu je pravi prototip tistih ljudi nemške narodnosti, ki se priklatijo z raztrgano obleko v našo kronovino, katere predobrosrčno slovensko ljudstvo prijazno sprejme, in ki potem, ko so se nalezli denarja, to slovensko gostoljubnost vračajo z nesramnim obrekovanjem in zasramovanjem naroda.

Rikli je danes bogataš. Razvpit je po vsem Kranjskem radi svoje skoposti. Pomen njegovega zavoda za zdravljenje s hladno vodo skoraj ni omembe vreden. Bolniki se tam podrejajo vsem mogočim ter nemogočim proceduram, ki jih odreja ta, kot zdravnik delujoč laik. Priporočamo Blejcem, da možu krepko na prste stopijo.«

Ljudje vam bodo marsikaj odpustili ... preklinjanje, pretep, celo krajo ... ampak poskusite narediti nekaj, kar je v nasprotju s kulturo, vero in običaji. To ... to vam pa ne bodo hitro odpustili. Teh grehov se ne da znebiti niti pri spovedi. Kar slecite se do spodnjic in se sprehodite skozi Bled ... me prav zanima, koliko ljudi boste s tem navdušili. Verjetno nič več kot naravoljub doktor Rikli in njegovi pacienti.

Da o zdravnikih in njihovem ljubosumnem čuvanju lastnega vrtička niti ne govorim. Ga ni zdravnika na tem svetu, ki bo mirno gledal, kako mu nek ... naravni zdravilec ... v zelje skače in ljudem pridiga, da tablete in drugi medicinski zvarki niso potrebni, če se le skromno prehranjujete, gibate na svežem zraku in sončite. »Tolažeče maziljenje« je Rikli rekel tedanjim zdravniškim metodam. Da si s tem ni pridobil veliko prijateljev iz zdravniških vrst, si lahko predstavljate.

Luči se ugasnejo.

RIKLIJANEC

JEBEMTI, A NE VIDITE, DA ŠE NISEM FERTIG?!
ALOOO!!! PRIŽGITE LUČI, ZA BOŽJO VOLJO!!

Luči se prižgejo.

Šalabajzerji.

Skratka ... nad Riklijevo ustanovo so se po začetnih uspehih začeli zgrinjati nevihtni oblaki. A kakor poznam doktorja Riklija, se ta ne bo vdal brez boja.

Utihne.

ZDAJ PA UGASNITE! ZDAJ UGASNITE!!

Luči se ugasnejo.

Šalabajzerji.

2. PRIZOR

Ob Blejskem jezeru. Zračne ute, ki so zelo podobne Riklijevim, a delujejo nekoliko bolj luksuzno in imajo sprednjo stranico zaprto. Na njih z velikimi belimi črkami piše: LUFTHÜTENKOLONIE VOVK. Pred njimi stoji Anton in vpije, Helena pa stoji zraven in posluša.

ANTON

DRAGI GOSTJE!!

NAJ VAM PREDSTAVIM NAJLEPŠE SONČNE UTE V NAŠI LEPI MONARHIJI!!! TUDI GRŠKI BOGOVI NISO SPALI TAKO UDOBNO KOT GOSTJE MOJIH NOVIH SONČNIH UT!!

HELENA

Porka duš, Anton! A zdaj boš pa še ti začel s tem cirkusom? A nimamo že tistega Švajcarja dosti? Njega in tistih njegovih nagih ... ovac.

ANTON

Švajcar gor, Švajcar dol ... naj ljudje o njem rečejo, kar hočejo. Nekaj mu pa nobeden ne more očitati – to, da se ne spozna na posel. A ti sploh veš, koliko računa ljudem, da lahko spijo v tistih njegovih...hja, kurnikih...v katerih ljudi v trpljenju vadi?

HELENA

Ne vem. Kaj pa ima to veze?

ANTON

Ooooo, pa še kakšno vezo ima. Sedemdeset krajcarjev, moja draga Helenca ... sedemdeset! Na noč! Pa ima vse zasedeno. Fine riti iz Italije, Anglije in Nemčije se kar tepejo, da lahko spijo v tistih ciganskih barakah. Ne, ne, ne in še enkrat ne! Tega kšefta si jaz ne mislim speljati izpred nosa.

Se ozre v publiko.

DRAGI GOSTJE!! NAJ VAM PREDSTAVIM NAJLEPŠE SONČNE UTE V NAŠI ŠIRNI MONARHIJI!!! Kar stopite naprej, naj vam ne bo nerodno!

HELENA

Kaj pa vem ... vsake traparije pa tudi ni treba posnemati. Še malo, pa boš tudi ti golorit po hribih lazil.

Mimo prikoraka Rikli s svojimi Riklijanci.

HELENA

Antonu.

OSKUBLJENA KURA! A človek nima nikjer miru pred temi hudiči?! Jaz grem! Jaz tega ne mislim gledati!

Jezno odide proti Riklijancem. Ko pride do njih, se ustavi in zavpije.

SVINJE PREŠIČEVE!!! DA VAS NI SRAM, SVINJE SALAMENSKE!! HOZE!! HOZE!! HOZE
NA RIT!!!

Odide.

RIKLI

Kaj za božjo voljo je pa to?!

Ogleduje si Vovkove zračne ute.

ANTON

OHO, RIKLIJEVE OVČICE SO TUDI TU!! IN PASTIR TUDI!! KAR NAPREJ, KAR NAPREJ!
WILKOMMEN!!! Ste kaj lačni, fantje, kaj?!

Se zasmеji.

Anton zagradi Marka za roko in mu začne razkazovati eno izmed ut.

Hier sehr gut!! Sehr guter als Rikli! Kommen Sie ... kommen. Hier gut schlafen! Gut essen ... gut
trinken!!!! Kein Salat ... SCHWEIN UND WEIN ESSEN!!!

Se zasmеji na ves glas.

KEIN SALAT ... HIER SCHWEIN UND WEIN!!!

RIKLI

To pa ni prav!!

ANTON

Oho, pogledajte ga ... saj zna tudi že po naše govoriti.

RIKLI

V polomljeni slovenščini.

Znanje tujih jezikov je znak kultura.

ANTON

No, no ... vsako tele ima svoje veselje.

RIKLI

To, kar počnete, ni prav! Ni prav.

ANTON

Kaj čisto točno mislite?

RIKLI

Tole ... tole posnemanje moja zračne ute.

ANTON

Jaz nikogar ne posnemam. Saj si lesenih ut ja niste vi spomnili. Take kurnike, kot jih imate vi, je že moj stari ata imel zadaj za skednjem. V eni je imel psa, v drugi pa je stara mama redila kure.

RIKLI

Zakaj pa nimate kur notri potem?

ANTON

Ker mi kure ne bi plačale sedemdeset krajcarjev na noč.

RIKLI

Ni važno denar! Važno je način zdravljenja!

ANTON

Jaz se vsakič, ko izstavim račun, počutim bolj zdravega. Na moje zdravje to vpliva odlično.
Se zasmеji.

Poleg tega te vaše ovčice hodijo k meni vse blede in grintave, ker jim ne date zadosti hrane. Bi jih morali videti, kako obirajo svinjske krače pri meni v oštariji ...kot da so iz zapora ušle, tako so sestradane. Če to ni skrb za zdravje soljudi, potem pa tudi ne vem.

RIKLI

Se ozre k Riklijancem.

Fantje, je to res? Res kdo hodi k njemu v gostilno?

Riklijanci so tiho in v zadregi gledajo v tla.

ANTON

Hahaha ... ja, kar vprašajte vaše ovčice, ali res le vašo kolerabo glodajo.
Se zasmеji.

RIKLI

Se obrne nazaj k Antonu.

S tem boste prenehati. To je moje koncept zdravljenja. Moje koncept!!

ANTON

Ah, ne zganjajte take panike, doktor Rikli. Saj bo za oba zadosti. Niste izumili niti teh kolib, niti sonca, niti zraka, niti vode. Poleg tega se pa midva zelo lepo dopolnjujeva. Vi jih kar lepo naprej ženite po hribih in stradajte, jaz jih bom pa potem malo napojil in v mehke posteljice spat položil. Bova imela oba nekaj od tega vašega koncepta.

RIKLI

To ni prav! To ni prav.

ANTON

Ah, pustiva debato o tem, kaj je prav in kaj ne, župnikom. Midva tega ne bova rešila. Midva sva poslovneža in če je kaj prav ali ne, naj odločijo gostje s svojimi denarnicami.

RIKLI

Ni važno samo denar! Važno je zdravje! Te ute vi odstraniti! To moje koncept!

ANTON

O ne, o ne ... to pa ne. To je svobodna dežela in vsak lahko dela, kar hoče.

MARK

Jebemtiš, saj ne izgledajo tako napačne, tele kolibe. Vsaj veverce ti ne morejo po sobi letati.

RIKLI

FANTJE, GREMO!!!

Riklijanci začnejo korakati za Riklijem.

ANTON

Kaj?! Že greste? Saj še nisem vsem razkazal mojih novih ut.

Vpije za njimi.

A VAM DANES TUDI REZERVIRAM MIZO?? SVINJSKA PEČENKA, KRUHOVI CMOKI IN ZELJE BO DANES! BO V REDU?! MIZA ZA ŠTIRI? RAJE ZA PET?! DOKTOR RIKLI TUDI PRIDE?!

Se smeji na ves glas.

Luči se ugasnejo.

3. PRIZOR

Dolgočasna dvorana, kot jih najdemo na državnih uradih. Na sredini je nekoliko višji pult, za katerim sedi Anton, ob straneh pa so klopi. Na eni od njih sedi Rikli in čaka.

ANTON

Z lesenim kladivcem udari po mizi.

Okrajno glavarstvo Radovljice bo pričelo z zasedanjem. Na predsednika Odbora za družbene dejavnosti ... no, mene ... je prispela pritožba v zvezi z motenjem javnega reda in miru. Kot vidim, pritožbene stranke, gospe Helene Žvegelj, še ni ... bomo še malo počakali.

V sobo vstopi Helena.

HELENA

Zagleda Riklija.

EVO, GA!!! HUDIČA SALAMENSKEGA!!! DA VAS NI SRAM!!!

ANTON

Z lesenim kladivcem udari po mizi.

Gospa Žvegelj! Prosim, pomirite se! Tu nismo na njivi, ampak na Okrajnem glavarstvu ...

HELENA

MENI NE BO NOBEN GOVORIL, NAJ SE POMIRIM!!! Še posebej pa ne ti, Anton!

Helena se pomiri in se usede v klop nasproti Rikliju.

ANTON

Dobro, dobro. Vidim, da so vse stranke prisotne in zato lahko s sejo začnemo. Skratka ... dne petindvajsetega junija je na Okrajno glavarstvo v Radovljici prispela pritožba gospe Helene Žvegelj ... zemljakinje v Žalečah, številka 8 ... zoper gospoda Arnolda Riklija iz Wangna ob Aari, začasno stanujočega na Bledu. Gospa Žvegelj v pritožbi navaja, da se gospod Rikli skupaj z gosti svojega zdravilišča sprehaja po Bledu in okoliških hribih pomanjkljivo oblečen ...

HELENA

Jo vrže pokonci.

V GATAH!! SAMO V GATAH HODIJO OKOLI!!! PERVERZNEŽI PREKLETI!!!

ANTON

Gospa Žvegelj! Prosim vas ... pomirite se.

Helena se usede.

Skratka ... pritožba se glasi ... *bere z lista* ... motenje javnega reda in miru zaradi pomanjkljivega načina oblačenja gostov zdravilišča, ki je v lasti gospoda Arnolda Riklija. Stranke postopka bi želel opozoriti, da tu ne gre za sodni postopek ... tega imate možnost sprožiti pred pristojnim sodiščem

... tu gre za postopek pred upravnim organom – organom, ki ima pooblastila, da izdaja uredbe in odredbe v okviru svojih pristojnosti.

Skratka ... kot prvo bi Okrajno glavarstvo želelo zaslišati pritožnico, gospo ...

RIKLI

V polomljeni slovenščini.

Se opravičujem ... spoštovan gospod, jaz želel bi protestirati ... se zgodilo je resno kršenje pravil postopka.

HELENA

Poglej ga, poglej ga. Se je že naučil po naše šprehat.

RIKLI

Govoriti tuje jezik je prvi korak k razumevanju tuja kultura.

HELENA

Jo vrže pokonci.

KUGA?!! Ti boš meni govoril o kulturi, kaj?!! A se jaz pri tebi doma sprehajam samo v gatah ali ti pri meni? Kultura ... da na rit padeš!

ANTON

Gospa Žvegelj! Prosim vas!

HELENA

Ah, nehaj, Tone, še ti.

ANTON

Helena ... ehm, gospa Žvegelj. Usedite se prosim in ne prekinajte.

Helena zavije z očmi in se usede.

HELENA

Sama sebi.

Odkar so mu dali tole funkcijo, se obnaša kot cesar Franc Jožef.

ANTON

Gospod Rikli, prosim, nadaljujte.

RIKLI

Se zgodilo je resno kršenje pravil postopka.

ANTON

Prosim!? Kakšno kršenje pravil? Saj še začeli nismo.

RIKLI

Opozoriti želel bi na dejstvo, da vi osebni prijatelj gospe Žvegelj ... zato niste primeren za odločanje o tej pritožbi. Vi ne nepristranski.

ANTON

Kaj? Kakšen prijatelj? Kdo ni nepristranski?

RIKLI

Vi ... spoštovani ...

ANTON

JAZ!!! JAZ DA NISEM NEPRISTRANSKI?!

RIKLI

Spoštovani, jaz vas videl z gospo Žvegelj skupaj na Bledu in tudi na hribu, ko smo se srečali ...

ANTON

Lepo vas prosim ... ne vidim, kako bi lahko to vplivalo na potek tega postopka, gospod Rikli.

RIKLI

Pozivam vas, da se odstranite iz tega postopek in vas zamenja nekdo, ki ni v prijateljski odnosi z gospa Žvegelj.

HELENA

Jo vrže pokonci.

KAAAAJ!! ZDAJ NAMA BO PA ŠE NAPREJ METAL, DA GA ŠMIRAVA!!! Brez sramu je ta ... ta ... nemškutar.

ANTON

Gospa Žvegelj, prosim.

Helena se usede.

RIKLI

Vse, kar jaz želel povedati, da ...

ANTON

Gospod Rikli, prosim, da prenehate. Jaz sem izvoljen po vseh pravilih upravnega postopka in ni razloga za vaše kritike!

Kje sem že bil ... aha: kot prvo bi Okrajno glavarstvo želelo zaslišati pritožnico, gospo Heleno Žvegelj. Gospa Žvegelj, prosim vas, da na kratko pojasnite okoliščine, ki so privedle do vaše pritožbe.

HELENA

Kuga naj pojasnim?

ANTON

To, kar se je zgodilo, Helena...ehm, gospa Žvegelj.

HELENA

Vstane s stola.

SAJ SI BIL JA ZRAVEN ... za božjo voljo!

ANTON

V zadregi.

Tu ste pred uradnim organom in prosil bi vas, da poveste ...

HELENA

Ja, ja, ja ... bom povedala. Pred parimi tedni se mirne duše sprehajava ... s spoštovanim predsednikom Odbora za družbene dejavnosti ... *zavije z očmi* ... ko mimo pride tale auslender nag kot Adam. Pa ne da bi mu bilo kaj nerodno ali kaj ... on mirne duše pride do naju in začne še nekaj spraševati ... kot da bi bili na tržnici...in to čisto nag.

NE, NE IN ŠE ENKRAT NE!! TEGA SE JAZ NE BOM ŠLA!! TU JE DEŽELA ŠE VEDNO KRISTJANSKA IN SE IMAJO TUDI TAKI ... TAKI ... PRITEPENCI ZA OBNAŠATI PRIMERNO!!

ANTON

Gospa Žvegelj, povejte prosim, kako je bil gospod Rikli oblečen.

HELENA

Kako, kako?? Saj sem povedala. Tako kot je prišel na svet. Gol kot Adam. No, neko cunjo je imel zavezano okoli svoje sramote, ampak več kot to pa ne.

ANTON

Gospa Žvegelj, kdaj ...

HELENA

PA ŠE TOLE MORAM POVEDATI! Kot veš ... no, veste, spoštovani direktor, predsednik ... imam jaz na Straži veliko parcelo in, kot sem izvedela, je tale hudič tudi kupil zemljo tam gori za njegove bolnike. Njegova zemlja meji na mojo in ti antikristi zdaj hodijo gor že vsako jutro.

KAKO ZA BOŽJO VOLJO NAJ POŠLJEM SVOJE DELAVCE NA KOŠNJO, ČE TAKILE PERVERZNEŽI OKOLI LAZIJO? KAJ ČE GA OTROCI VIDIJO ALI PA MLADE DEKLE?!

ANTON

Dobro, dobro ... saj zato smo pa tu, da stvar razčistimo.

RIKLI

Jaz zemljo pošteno kupil in imeti pravico, da delam tam, kar hočem.

HELENA

Jo vrže pokonci.

KAAJ!!? KAR HOČEŠ PA NE BOŠ ZGANJAL TAM GOR!!! HUDIČ SALAMENSKI!! TU SEM ŠE VEDNO JAZ DOMA!!!

ANTON

Gospa Žvegelj, prosim vas, pomirite se.

Helena se usede.

Helena ... ehm ... gospa Žvegelj, ali ste še ob kaki drugi priložnosti videli gospoda Riklija, da se je razgaljen sprehajal naokoli?

HELENA

Jo vrže pokonci.

SEVEDA SEM GA!! ZDAJ ŽE PO BLEDU TAK HODI ... PA NE SAMO ON ... NJEGOVE OVCE TUDI!

ANTON

Kdaj ste jih videli?

HELENA

Par dni nazaj. SAJ SI BIL ZRAVEN, ZA BOŽJO VOLJO!! SREDI BLEDA!!! Si moraš mislit!!! SREDI BLEDA TAKILE OKOLI TACAJO!!! ... DA JIH LAHKO VSAK VIDI!!!

TO JE POHUJŠANJE!!! TO JE ENO VELIKO POHUJŠANJE!!!

ANTON

Hvala, gospa Žvegelj. Se lahko usedete.

HELENA

NISEM ŠE FERTIG!! POSLUŠ...ehm, poslušite!! Še nage kipe in slike na razstavah morajo stran jemati, tale čarovnik pa lahko svoje ovce okoli vozi v Adamovi obleki ... tako, da jih lahko gledajo deviške dekline, mladi kosci in nedolžni otroci! NEDOLŽNI OTROCI!!

ANTON

Hvala, gospa Žvegelj ...

HELENA

NISEM ŠE FERTIG!! Moja zahteva, da nehajo s to norijo, pa ni samo zaradi krščanske spodobnosti. TUDI BOLEZNI ŠIRIJO TI AUSLENDERJI!! Moj na smrt bolani prijatelj Ivan Rozman pravi, da je svojo bolezen fasal prav od enega od teh hudičev. Vsi vemo, da se bolezni širijo zaradi vzhlapovanja iz bolnikov in če takole nagi okoli lazijo, potem ...

ANTON

Hvala, gospa Žvegelj ...

HELENA

NISEM ŠE FERTIG!! IMAM TUDI PRIČE!! VSE, KAR SEM POVEDALA, LAHKO POTRDIJO!!

Vzame list papirja in bere.

Ivan Dolar, zemljak v Žalečah, številka 9 ... Helena Hribar, zemljakinja v Žalečah, številka 6 ... Reza Žvegelj iz Žaleč, številka 8 ...

ANTON

A ni to vaša hči?

HELENA

JA, PA KAJ POL?!

Bere naprej.

Simon Kejžar, bivši župan in zemljak v Žalečah. ŠE BIVŠI ŽUPAN JIH JE VIDEL!!! SVINJE SALAMENSKE!!!

ZAHTEVAM, DA OD DANES NAPREJ LAHKO TI ... TI ... AUSLENDERJI HODIJO NAOKOLI SAMO SPODOBNO IN V CELOTI OBLEČENI!! PO BLEDU IN PO HRIBIH!!

ZAHTEVAM, DA TALE RIKLI POSTAVI DVA METRA VISOKO OGRAJO OKOLI SVOJE PARCELE NA STRAŽI IN DA SE TI ... TI ... ANTIKRISTI ... LAHKO SLEČEJO ŠELE, KO SO NA NJEGOVI ZEMLJI!!!

ZAHTEVAM, DA SE SPOŠTUJE KRŠČANSKA NAČELA DEŽELE KRANJSKE ... NIČ DRUGEGA!!!

No, zdaj sem pa fertig.

Helena se usede.

ANTON

Hvala, gospa Žvegelj. Gospod Rikli, imate vi kaj za dodati?

RIKLI

Vstane.

Spoštovani, jaz želel bi povedati, da prvič ... jaz in moji pacienti včasih odložimo oblačila zaradi proces zdravljenja in ne hočemo motiti javni red in mir ... drugič ... moji pacienti in jaz se sončimo le v mojem zdravilišču in na moji parceli, ki sem jo za ta namen kupil na Straži. Tretjič ... jaz vedno spoštoval kulturo in navade ...

ANTON

Dobro, dobro. Sem razumel, gospod Rikli. Lahko se usedete. Se opravičujem, malce nas čas priganja. Imamo potem še sejo odbora za kulturo. Sicer sem pa slišal vse, kar je potrebno.

Rikli še naprej stoji.

Torej, danes, dne petindvajsetega junija, je Okrajno glavarstvo v Radovljici obravnavalo pritožbo gospe Helene Žvegelj iz Žaleč, številka 8, zoper gospoda Arnolda Riklija iz Wangna ob Aari. Obe stranki sta imeli možnost, da predstavita svoje argumente ...

RIKLI

Jaz nisem povedal še vseh mojih argumentov ...

ANTON

Gospod Rikli, imeli ste priložnost povedati svoje. Skratka ...

Predsedujoči Odbora za družbene dejavnosti je v tej zadevi sprejel odločitev. Ta se glasi:

OKRAJNO GLAVARSTVO V RADOVLJICI VSEM GOSTOM RIKLIJEVEGA
ZDRAVILIŠKEGA ZAVODA PREPOVEDUJE VSAKRŠNO RAZGALJANJE DO KOLEN.
POLEG TEGA OKRAJNO GLAVARSTVO POZIVA GOSPODA RIKLIJA, DA OGRADI SVOJE
POSESTVO NA STRAŽI Z DVA METRA VISOKIM NEPROZORNIM PLOTOM.

Obravnava je končana. Hvala.

Udari s kladivcem po mizi in pomežikne Heleni.

Luči se ugasnejo.

4. PRIZOR

Riklijeva skromno opremljena pisarna. Riklijanci so očitno spremenjeni. Mark je shujšan, Lukas pa ne deluje več zmatran in zaspan.

RIKLI

NASLEDNJI PROSIM!

V sobo začnejo korakati Riklijanci.

Eden po eden, fantje, prosim.

JOHAN

Gospod Rikli, ampak mi smo skupaj ...

RIKLI

Ja, ja ... sem pozabil. Ste kot apostoli ... neločljivi. Kar naprej.

Riklijanci zakorakajo v pisarno in se usedejo.

JOHAN

Jebemtiš ... pardon na izrazu ... ampak, gospod Rikli ... če vi ne delate čudežev, potem jih ne dela nihče. Kar pogledajte si nas. Saj nas žene sploh ne bodo več spoznale. Mark je že suh kot prekla. Daj, Mark, vstani, da te doktor vidi.

Mark vstane.

No, evo. Kjer je bil prej špeh, so zdaj mišice. Napni roko, daj no!

Mark napne mišice na roki.

Mater, kot Herkules. Naš Lukas pa še ponoči komaj kaj spi, ima toliko energije, da bo še res zlezel na Mont Blanc.

LUKAS

Glasno in odločno.

Ah, daj mi mir!

JOHAN

Poslušajte ga, poslušajte ... kako je uporen....saj nam bo še kako revolucijo začel.

Se zasměji.

RIKLI

Me veseli, me veseli, fantje, da ste boljšega zdravja. Saj za to ste pa prišli.

JOHAN

Že, že, ampak kar spomnite se, kako sta vas skeptično gledala tale moja mušketirja, ko smo prišli. Nista imela kaj dosti vere v vas, čeprav sem jima govoril, da ste najboljši doktor pod soncem.

Ampak da bi ju slišali zdaj ... kako vas hvalita ... samo še »Rikli to«, »Rikli ono« moram poslušati cele dneve. Ko bosta prišla nazaj na Dunaj, vam bosta naredila tako reklamo, da boste morali še petdeset zračnih ut postaviti.

RIKLI

No, tega se pa ne bi branil. Poklical sem vas zato, ker sem pripravil račune za vaše zdravljenje. Imam navado, da grem z vsakim gostom vse skozi, da ni kakih nesporazumov.

MARK

Vsakega krajcarja ste vredni, doktor Rikli! Zadnje gate bi prodal, da bi lahko še enkrat prišel k vam.

Rikli brska po papirjih in izvleče račun.

RIKLI

Aha, tule vas imam ... Mark Rainer.

Rikli začne naštevati, kot da bi streljal z mitraljezom.

- Sprejemni razgovor ob prihodu ... pet goldinarjev
- Enomesečno zdravljenje in vegetarijanska hrana ... sto dvajset goldinarjev
- Trideset dni v zračnih utah prve kakovosti ... dvainštirideset goldinarjev

Rekviziti:

- steklenica za na teren ... 18 kron
- kozarec za na teren ... 18 kron
- posoda za med ... 40 kron
- vrečka za kruh ... 15 kron
- pripenjalec sandal ... 40 kron

MARK

Pripenjalec sandal?! Tega pa sploh nisem videl.

RIKLI

So v vsaki zračni uti.

MARK

Ampak ga nisem uporabljal.

RIKLI

Ste pa imeli možnost za to.

- povoj za telo z naoljeno brisačo ... 90 kron
- injekcija za klistiranje ... 3 goldinarje
- predpasnik ... 44 kron
- povoji za noge ... 30 kron
- dvojne bombažne tkanine ... 78 kron
- sveče ... 60 kron

- običajne napitnine ob večerjah ... 10 goldinarjev
- trideset obrokov hrane, postreženih v utah ... 30 goldinarjev

In končno: trije mesni obroki, na vašo izrecno željo in proti mojim priporočilom ... 36 goldinarjev.

MARK

ŠESTINTRIDESET GOLDINARJEV?! ZA TRI ZREZKE?!

JOHAN

Mark, nehaj, saj nisi revež.

MARK

Jebemti ... moram ženi pisati, da vzame kredit.

RIKLI

Skupaj to znese dvesto petdeset goldinarjev in enainštirideset kron. Kdor s seboj prinese dokazilo o revščini, je plačila zdraviliške in glasbene takse v višini štirih goldinarjev oproščen.

MARK

A zraka se pa ne zaračuna?

JOHAN

Mark!

RIKLI

Ne, je že všteti v osnovni paket.

Mark izvleče denarnico in začne odštrevati bankovce na mizo.

Luči se ugasnejo.

EPILOG V SANJAH

Dolga gostilniška miza, za katero sedijo v bele predpasnike odeti Riklijanci in vsak je svoj zrezek. Okoli njih skače Anton ter jim naliva vino in pivo. Vse je malo v meglicah.

ANTON

Anton pride do Marka in mu natoči kozarec piva.

BIER GUT!! SEHR GUT BIER!!! FRIŠ!!!

MARK

JA, JA ... BIER GUT, ABER SCHNITZEL HART!! SEHR HART!!

ANTON

NEIN, NEIN, NICHT HART!!!

MARK

HART JA!! SEHR HART!!

Vzame v roko svoj zrezek in ga vrže na tla. Ko se zrezek dotakne tal, zaropota, kot bi na tla padla opeka.

Sehen Sie! Der Schnitzel ist hart wie Stein.

ANTON

NEIN, NICHT HART!!!

Pobere zrezek, z njim malo potolče po mizi in si ga ogleduje.

NICHT HART!!

Ti boš meni govoril, mulac razvajeni. Jaz sem šnicle delal, ko so tebe še dojili!

MARK

Se obrne k svojim tovarišem.

Kaj pravi tale? A ga kdo zastopi?

LUKAS

Mislim, da je rekel, da je on zrezke cvrl, ko si ti še v plenice sral.

MARK

Se obrne k Antonu. ZAKAJ PA TISTE ZREZKE POTEM ŠELE ZDAJ SERVIRAŠ?!!

ANTON

WAS?! NICHT VERSTEHEN!!

Mark zamahne z roko in nagne svoj vrč piva.

JOHAN

Fantje, tole danes se ne sme več ponoviti. Če nas doktor Rikli dobi, nas bo vse na križ pribil. Dobro, danes proslavljamo Lukasov rojstni dan. Zato si človek lahko malo privošči.

LUKAS

Čigav rojstni dan smo pa prejšnji teden proslavljali?

MARK

Od Krištofa Kolumba.

Lukas si z eno roko pokrije oči, nato pa začne piti pivo iz svojega kozarca.

JOHAN

Ja, kaj za boga se pa ti greš?! Zakaj pa roka pred očmi?

LUKAS

Rikli mi je zabičal, da piva ne smem niti pogledati.

Vsi Riklijanci se zasmehujejo, nato pa v tišini nadaljujejo z jedjo. V tistem trenutku izza vogala pomoli glavo Rikli. Na glavi ima kapo z belim šiltom. Potihoma se prikrade za hrbet Riklijancem in jih nekaj časa opazuje. Nato pa se Johan enkrat slučajno obrne in se prestraši, kot bi zagledal duha.

JOHAN

AAAAAAAAAAAAAAA!!! DOKTOR RIKLI!!! TO NI TO, KAR IZGLEDA!!!

RIKLI

Aha, kot kaj pa to izgleda?

JOHAN

Jecljaje.

Rrrrojsni dan praznujemo ... rrojsni dan ... od ... od ...

Luči se na hitro ugasnejo in prižgejo. Na postelji, na drugem koncu odra, leži Riklijanec, ki ga iz trdega spanja požene v zrak.

RIKLIJANEC

Zavpije.

OD KRIŠTOFA KOLUMBA!!!

Riklijanec globoko in preplašeno diha in se končno zave, da je vse skupaj le sanjal.

Jebemtiš, saj me bo še infarkt.

Uleže se nazaj v posteljo, se obrne na drugo stran in spet zaspi. Luči na drugem koncu odra se zopet prižgejo in ponovno se vidi celotna družina Riklijancev z Antonom in Riklijem v gostilni.

RIKLI

Fantje, da se mi jutri zjutraj vsi oglasite pri meni v pisarni! VAŠEGA ZDRAVLJENJA JE KONEC!

V gostilno vstopi Helena.

HELENA

Zagleda Riklijance.

AAAAAAAAAAAAAA!! SVINJE PREŠIČEVE!!! DA VAS NI SRAM, SAM HUDIČ VAS JE PRINESEL SEM, SVINJE SALAMENSKÉ! HOZE!!! HOZE!!! VSI HOZE NA RIT!!

V gostilno vstopi oče.

OČE

Razočaran sem, Arnold, globoko razočaran. Vse si nas razočaral ... celo družino. Toliko smo vložili vate. Kar poglej se zdaj. Trapaste nage Dunajčane preganjaš po gostilnah. To je tvoj poklic?! Za to si zapustil družino, barvarno in svoje brate in sestre?

V gostilno vstopi brat Karl.

KARL

Kar samega si me pustil v najini novi barvarni. Najini skupni barvarni! Vse je propadlo, vse ... dolgovi, upniki ... vse je propadlo. Kako si me lahko pustil samega?! Tvojega lastnega brata.

Vsi Riklijanci vstanejo in gredo na sredo odra. Obrnjeni proti Rikliju začnejo peti. Ostali nastopajoči se ozrejo stran.

Kdor kruha z medom ni nikoli užil,
kdor prav'ga mleka, polnega sladkosti,
na Riklijumu sedeč, srebaje ni nikoli pil,
ta vas ne pozna, riklijanskih sil modrosti!

Vodite strumno nas po Straži,
in pustite, da poskakujemo z golimi rokami,
da v pramenih žarkov vsepotne sonce nas opravi,
ko se v jutranjem hladu za kurjo polt borimo z vami.

Najstrožje odpovemo vinu, pivu se in kavi,
namesto mesa prežvekujemo zgolj zelenje,
če zapeka trda je kdaj povzročala trpljenje,
pri Rikliju naučimo se vsega o prebavi.

Nobene ženske ne objamemo
in sokove svojega telesa hranimo,
poljubiti zgolj svojega steznika ob večeru si ne branimo,
saj le tako novih se moči navzamemo.

Hodimo bos, kolikor je le mogoče,
tako bogatimo dvakrat, res velikodušno,
na posmeh plebejski gledamo le ravnodušno,
saj do sedaj le redke pat srečat' hoče.

Zdravje je velika sreča in svetinja,
postati zopet zdrav, prava je blaginja.
Zato Rikljevo umno spretnost hvalite,
saj pri njem vsako zlo na zemlji tej ozdravite.

*Na oder stopi zelo mično napravljeno dekle in se sprehodi mimo Riklijancev. Johan jo prav
poželjivo ogleduje in reče.*

JOHAN

Živjo, srnica. A si se zgubila? Počakaj ... počakaj.

Steče za njo in skupaj zapustita oder.

RIKLI

Hja, čisto vsega se pa ne da pozdraviti!

Luči se ugasnejo.

ZADNJI PRIZOR

Večer. Bled. Pred ruševino Riklijeve vile. Jezero miruje. Na gladini se lomi zadnja svetloba. Vila je razpokana, okna brez stekel, les trohni. V daljavi zvon z otoka. Rikli sedi na preprostem lesenem stolu. Oblečen je preprosto, skoraj asketsko. V roki drži klobuk. Tišina.

RIKLI

Tiho, skoraj zase.

Tako torej... To je ostalo.

Pogleda proti jezeru.

Spomnim se, kako je dišalo po lesu, ko smo prvič zabili tram. Svež kostanj. Smola. Zrak je bil oster, čist. Ljudje so se smejali. Nihče ni verjel, da bo iz teh ut, iz teh kopališč, iz te "norosti" nastalo kaj resnega.

Norost.

Tako so temu rekli.

Nasmeh.

Mož, ki sili ljudi, naj hodijo bos.

Mož, ki jim jemlje meso s krožnika.

Mož, ki jih sili v mrzlo vodo ob zori.

Mož, ki jim pravi, naj se slečejo pred soncem.

In vendar...

so prihajali.

Iz Dunaja. Iz Prage. Iz Münchna.

Prihajali so blede, zadihani, polni strahu pred lastnim telesom.

In odhajali so drugačni.

Ne zato, ker sem jih ozdravil jaz.

Ampak ker sem jih prisilil, da so spet začutili naravo.

Voda.

Zrak.

Sonce.

Preprosto. Preveč preprosto za svet, ki obožuje zapletenost.

Pogleda proti razpadajoči vili.

In zdaj... ruševina.
Sramota bleda pravijo sedaj teje moji bivši lepotici.
Sramota?

Ne.
Sramota je, ko človek pozabi kdo je.

Stene padejo.
Les strohni.
Imena zbledijo.

A misel...
če je bila prava...
ne zgnije.

Slišim, da hočejo zgraditi novo.
Podobno stari.
Z muzejem.
Z restavracijo.
Morda bodo celo pokazali, kako so ljudje nekoč vstajali ob petih in hodili v hrib.

Naj.
Če bo kdo spet zares začutil hlad vode in toploto sonca,
potem bo vse to spet imelo smisel.

Daljša tišina. Zrak se ohlaja.

Bil sem trmast.
Preveč.
Marsikoga sem izgubil.
Marsikoga razjezil.

A nikoli nisem lagal.
Telesu ne.
Naravi ne.
Sebi ne.

Svet bo šel naprej.
Hoteli bodo večji.
Postelje mehkejše.
Hrana bolj zapletena.
Ljudje pa... vedno bolj utrujeni.

In spet bodo iskali preprostost.

Vstane počasi. Pogleda še enkrat vilo.

Če bodo tu znova hodili bosí,
če bodo znova dihalí jutranji zrak brez strahu,
potem ta vila ni ruševina.

Potem je seme, ki čaka na človeka, dovolj pogumnega, da se vrne k preprostosti.

Pogleda naravnost predse, mirno, skoraj spravljeno.

Smisel mojega življenja ni bil v slavi in ne v velikem posestvu ob jezeru, temveč v tem, da sem človeka vrnil k naravi in sebi.

KONEC

© *Borut Marter*

Uporaba in reprodukcija besedila brez pisnega dovoljenja avtorja je prepovedana.